

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 7

Juli

1945.

Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STOCKHOLM

FISKAFFÄREN

Flemingsgatan 101 — Tel. 50 46 36
— Rekommenderas —
Prima varor: Fisk, Frukt, Grönsaker.
Konservor till billigaste priser. Delikat
fetsill. God sandjordspotatis.
Ring 50 46 36!

ANNA ERIKSSONS

MJÖLK- & MEJERIAFFÄR

Gräsgatan 10 — Tel. 41 73 95
REKOMMENDERAS

TAPETSERAREVERKSTADEN

Bjurholmsplan 24 - Inneh. E. Nilsson
Tel. 44 45 33 - Bost. 42 78 56
REPARATIONER - RENOVERINGAR
Gediget arbete - Humana priser

Lindbergs Dam- och Herrskrädderi

Enskedevägen 110 — Tel. 49 89 90
FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE
Hämtas och hemsändes

VARUBELÄNINGEN

K.-E. ELOWSON.
Blekingegatan 28 Telefon 43 47 39
Obligationer - Guld - Silver - Smycken
m. m. belånas.
FÖRSÄLJNING av förfallna varor.

BOKHYLLOR, RADIOBORD

samt alla slags snickeriarbeten ut-
försas förstklassigt till låga priser.
BJÖRKLUNDS Snickeriverkstad
Baggensg. 17 - Stockholm - Tel. 21 15 83

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej
kan undvara. Skydda Eder själv och
Edra barn genom inträde i ortens
ERKÄNDA SJUKKASSA.

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CFNTRALSJUKKASSA
Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.
A. JÖNSSON & C: o
Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

A.B. HANSSON & BRUCES

BOKHANDEL

Götgatan 37, Stockholm
Tel. 40 54 32 — 40 54 33

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Södermalms Slakteri A.-B.

Kött- & Charkuteriaffär
Fabrik och kontor: Hornsg.
66 B. Tel. Växel 23 02 50
Försäljningslokaler: Långholmsgatan
12-14, Hornsgatan 66 B. Tel. 23 02 50.

PAPPERSAFFÄREN

SVENSKT PAPPER

AKTIEBOLAG

Sveavägen 98 V, Stockholm.
Tel.: Växel 23 11 20

AB. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor

Lager av olika papperssorter samt
kartong och kuvert.

O. MÄRTENSSONS Bilverkstäder

HÖGBERGSGATAN 32
Tel. 40 98 24 — 40 98 34
Automobil-, Smides- & Mek. arbeten

HAR RADION TYSTNAT?
RING 40 28 31

Nya och begagnade apparater
Axelsons Radio-Elektr. Laboratorium
Efr. Torsten Fröberg
Brännkyrkagatan 183

Axel Eliassons

KONSTFÖRLAG

Stockholm

STOCKHOLMS
OMGIVNINGAR

SOLSIDANS HEMBAGERI

F. Nilsson
Vårgårdavägen 2
Saltsjöbaden - Telefon 240
REKOMMENDERAS

Gör ett besök hos MÖBELNYTT

vid Sundbybergsgården
där finner Ni säkert det Ni söker
till billigast priser.
Tel. 28 40 65 - Tulegatan 2, Sundbyberg.

GUNNAR GUSTAFSSONS
AKERI & BILSTATION

Rekommenderas

Telefon Åkersberga 47

Åkersberga Elektriska Byrå
Inneh. M. Jakobsson. Ansvarig installatör.
Telefon Åkersberga 61

Installationer o. reparationer. Försäljer
Lampor, Armaturer, Värmeapparater,
Motorer, Radioapparater, Rep. Damm-
sugare o. Elektr. Strykjärn samt
Värmeapparater.

STOCKHOLMS
OMGIVNINGAR

HARRY KAUFELDT'S

Speceri- & Diverseaffär

REKOMMENDERAS
Stäketväg. 2 - Rotebro - Tel. 59

Nilssons Metallfabrik

LÄNNERSTA

Telefon 15 12 49

WERNER ÖSTERMANS

DIVERSEAFFÄR

Tel. Björnhuvud 23. Boda. Östanå.
REKOMMENDERAS

RAGNAR GUSTAFSSON

Lillhersbyvägen 10 — Tel. 35 00 52
TUREBERG
SPECERI-, KÖTT- och MJÖLKAFFÄR
Rekommenderas

BODEN

JEAN FORSBERGS

FRISÉRSALONG

Bankhuset BODEN Tel. 21 41
Herr-, Dam- & Barnklippning

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

BORAS MED OMNEJD

E. W. JUST

FÄRGERI — BLEKERI
MERCERISATION

Handtryckning
av charmeuse

BORAS

Tel. växel 174 65

BORAS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metallskrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORAS —

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JULI 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Inför årets förbundsmöte

Efter sex mörka år har freden äntligen kommit till Europa. Efter sex år av blod, svett och tårar, av våld, laglöshet och förtryck kan mänskligheten åter andas ut och befriad gå att bygga upp den värld, som slagits i spillror.

Vårt land förskonades från krig och förödelse och det är därför vår plikt att inte bara känna utan även visa en stor och djup tacksamhet. Det är vår plikt att efter tillgångar och förmåga delta i återuppbyggnaden av den värld, vårt folk skall leva i och som måste bli en ny och bättre värld, en värld fri från fruktan och fri från nöd. Genom hjälp till våra grannländer och till andra krigshärjade länder i Europa med livsmedel, pengar och krediter har detta vårt återuppbyggnadsarbete också tagit form, och det är med glädje vi svenskar, var och en efter sin förmåga, delta i detta hjälparbete.

Men återuppbyggnaden, efterkrigsplaneringen, gäller också vårt eget land. Visserligen ha vi, som sagt, undgått krigets förödelse, svält och umbäranden, liknande dem, som kommit det övriga Europa till del. Detta är sant. Men vi veta att mycket återstår att göra innan varje medborgare i detta land kan tillförsäkras den frihet från fruktan och nöd, som är en förutsättning för den nya och bättre värld, vi vill bygga upp. Inte minst den stora medborgargrupp, som består av de partiellt arbetsföra, ha rätt att vänta sig en bättre och människovärdigare existens.

När det gäller de lungsjuka har denna grupp av partiellt arbetsföra fått vänta förgäves på lösningen av det för dem mest vitala problemet — eftervårdsfrågan. Givetvis beror detta till mycket stor del på det förhållandet att de år under vilka landets lungsjuka varit sammanslutna i en organisation för tillgodoseende av gemensamma intressen sammanfallit med krigsåren.

Uptakten för vårt förbund var mycket lovande. De

synpunkter på eftervårdsfrågan, som framfördes av "De Lungsjukas Eftervårdskommitté" — ur vilken De Lungsjukas Riksförbund sedan växte fram — kom att ligga till grund för den stora utredning, som utfördes av Nationalföreningen mot tuberkulos. Denna utredning överlämnades till Socialdepartementet 1939, men samtidigt kom det andra världskriget. Statsmakterna proklamerade reformpaus och Nationalföreningens förslag, vars realiserande skulle inneburi en förbättring av de lungsjukas förhållanden, ställdes på framtiden. Framstötter till statsmakterna om en snar behandling av utredningen ha icke saknats. Vårt förbund har hävdat att det är olyckligt inte bara ur humanitär utan även nationalekonomisk synpunkt att förhala och uppskjuta eftervårdsfrågans lösning. Dessa framstötter ha oftast resulterat i nya utredningar. Man kan i detta sammanhang nämna den statliga kommitté, som tillsatts för utredning av de partiellt arbetsföras problem, en ny och kompletterande utredning av Nationalföreningen mot tuberkulos, utredningar, föranledda av motioner i Riksdagen av riksdagsmän, som tillhört och varit intresserade av vårt förbunds arbete o. s. v.

Det torde väl knappast finnas någon grupp i vårt samhälle, som i sina vädjanden till vederbörande myndigheter matats med så många — hittills resultatlösa — utredningar som just de lungsjuka. Ordet "utredning" har f. n. en mycket dålig klang i de lungsjukas öron. Den som besökt förbundets lokalföreningar ute i landet, har haft rikliga tillfällen att konstatera detta. Deras syn på saken delas också i stor utsträckning av socialvårdsmän och läkare, som med intresse följa och delta i våra föreningars arbete på respektive orter. Våra föreningar ute i landet ha mötts med stor förståelse. Man har lämnat anslag till omskolningsverksamhet, lokaler, studiearbete o. d. Reaktionen ute i landet måste därför anses högst naturlig, och man

möts ofta av frågor såsom: "Var tog Nationalföreningens utredning av år 1939 vägen?" — "Hur långt har den statliga kommittén för partiellt arbetsföra kommit, och vilka förslag kan väntas från denna?" Med andra ord: det finns numera ute i landet en stark opinion för de lungsjukas sak, och man väntar att de många centrala utredningarna snart skola resultera i konkreta förslag och reformer till de lungsjukas fromma.

I detta fredens och frihetens år samlas landets lungsjuka åter till sitt sedvanliga rådslag i Stockholm. Alla människor se förhoppningsfullt mot framtiden och vänta sig ett socialt återuppbyggnadsarbete, som skall ge en lyckligare och tryggare tillvaro, då krigets och förstörelsens krafter släppt sitt järnhårda grepp. Det har varit en hård och bister tid. De lungsjuka ha också förståelse för vilka svårigheter samhället haft att brottas med. För de lungsjuka har nog den gångna tiden varit svårare i många avseenden än för många andra. I en tid då nationen spänt sina krafter till det yttersta för att värna nationella och kulturella värden har den egna oförmågan och känslan av att ligga samhället till last varit en tyngre börda än annars.

I detta fredens och frihetens år se landets lungsjuka fram mot den tid då det sociala reformarbetet i stort skall komma igång. Att de olika utredningarna och kommittéernas förslag skola samordnas och komplettera varandra på så sätt att de bilda grundvalen till den samhällsorganisation, som skall ge även av sjukdom drabbade människor trygghet och utkomst i ett fritt demokratiskt samhälle. Tiden bör nu vara mogen även för våra problem. Allt talar därför — inte minst De Lungsjukas Riksförbunds numera allmänt erkända position som en organisation — som inte bara kämpar för en viss grupp i samhället — utan även fyller en betydelsefull uppgift i folkhälsans och socialvårdens tjänst.

Under gynnsammare förutsättningar än tidigare — under känslan av vårt betydelsefulla arbete i fredens och de samhällsbevarande krafternas tjänst — hälsar De Lungsjukas Riksförbund sina medlemmar från hela landet välkomna till årets förbundsmöte i Stockholm.

Kallelse

De Lungsjukas Riksförbunds medlemmar kallas härmed till Förbundsmöte i Stockholm den 19—21 juli. Förbundsmötet tager sin början kl. 11 f. m. torsdagen den 19 juli och hålles i HSB-lokalen, Fleminggatan 41.

OBSERVERA ÄNDRINGEN AV LOKAL!

Nordiskt samarbete

Representanter för de lungsjukas organisationer i Finland, Danmark och Norge ha inbjudits till De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte i Stockholm den 19—21 juli. Samarbete med våra broderorganisationer i de fyra nordiska länderna ha tidigare etablerats, men förbindelserna ha på grund av kriget helt eller delvis varit avbrutna under de senaste åren. Det blir nu första gången representanter för de lungsjuka i hela Norden samlas till gemensamma rådslag.

Det är i förhoppning om att samarbetet med våra nordiska broderorganisationer efter freden skall intensifieras och fördjupas till gagn för Nordens lungsjuka vi hälsa våra gäster välkomna till Sverige och till Stockholm.

Knappt 100-talet gotlänningar undgingo skärmbildsundersökningen. Vid den stora skärmbildsundersökningen på Gotland 1943 — den första stora folkundersökningen av detta slag — undersöktes 56,964 personer, varvid 5,672 "fynd" gjordes. I många kommuner var deltagandet 100-procentigt och genomsnittsdeltagandet för länet i sin helhet översteg 99 procent. Det kan härigenom fastslås att knappt 100 gotlänningar undgått att få sina lungor röntgenundersökta vid 1943 års skärmbildskampanj.

— Centraldispensärläkare Hans Hallander i Linköping har avgivit rapport angående de under hösten 1944 vid Motalaindustrierna gjorda skärmbildsundersökningarna. Tillhoppa skärmbildsfotograferades 5,280 personer av de vid berörda arbetsplatser 6,020 anställda. Av dessa voro vid undersökningstillfällena 729 av sjukdomsskäl, inkallelse eller tjänstledighet ej närvarande vid undersökningstillfällena, medan 11 vägrade att låta undersöka sig. Tillsammans avslöjades 43 förut kända, ej säkert läkta fall av tuberkulos.

När en genom sanatorievård tillfrisknad patient återvänder till vardagslivet, väntar honom ofta ett obkänt öde på grund av den oresonliga smittoskräck många människor lägga i dagen.

En tuberkulosinpositiv person — de flesta av oss — har en mycket stor motståndskraft mot ny nedsmittning, och risken för att vi genom beröring med en tidigare tuberkulos person skulle ådraga oss sjukdomen är ytterst minimal. Den omständigheten, att sanatoriepersonalen vanligen går fri från nedsmittning, visar att inte ens dagligt umgänge med sjuka personer framkallar sjukdomen, om endast de hygieniska föreskrifterna följas.

(Dr. Sture Brunk i ett föredrag i Hälsingborg.)

Docent Ragnar Huss:

DIASON — det nya medlet mot tuberkulos

Docent Ragnar Huss.

Sedan urminnes tider har man sökt bekämpa tuberkulos-sjukdomen hos människan med läkemedel. Otaliga sådana hava sett dagen, vilka från olika håll utbasunerats såsom verksamma mot tuberkulos och till en tid även åtnjutit ett visst anseende. Alla hava dock inom kort fallit i glömska. Amerikanerna Wells och Long gävo ett korrekt uttryck för den medicinska opinionen då de 1932 gjorde följande uttalande: "En specifik kemoterapi mot tuberkulos har icke blivit upptäckt, och det torde dröja länge innan den kommer, men frågan utgör ännu icke något avslutat kapitel. Vi ha vissa fakta att bygga på, några glimtar av ljus. Sannolikt kommer det att bli nödvändigt erhålla resultat mot andra bakteriella infektioner, innan man med framgång kan göra en ny attack mot tuberkulosen." Kort tid efter detta uttalande kom sulfonamidernas segertåg inom kemoterapien speciellt vid bekämpandet av pneumokokk- och streptokokkinfektioner. Det var då endast helt naturligt att man försökte dessa preparats verkan även mot tuberkulos.

En av de till sulfonamiderna hörande föreningarna, som på sistone prövats mot tuberkulos, är diaminodifenylsulfon, som 1938 framställdes av den ryskamerikanske kemisten Raiziss och dennes medarbetare och som fått den förkortade beteckningen diason. Egendomligt nog framställdes preparatet nästan samtidigt av två andra amerikanska forskare, Bauer och Rosenthal. Till en början prövades diasonets verkan vid experimentell marsvinstuberkulos i överensstämmelse med en regel, som städse plägar följas. Enligt meddelanden som framlades 1943 av å ena sidan Callomon och å andra sidan Feldman, Hinshaw och Moses, samtliga amerikaner, visade sig diason ha en avsevärd läkande förmåga vid marsvinstuberkulos och dessutom vara mindre giftigt än förut prövade sulfoner.

Denna omständighet har föranlett de amerikanska tuberkulosspecialisterna Petter och Prenzlau att utföra en omsorgsfull undersökning av diasonets effekt vid tuberkulos hos människan.

Försöken som togo sin början i januari 1943 omfattade till en början endast några få fall, men utvidgades så småningom till ett hundratal. En första rapport, som redogör för resultatet av behandlingen i de 44 första fallen, har nu publicerats och det antydes att nya rapporter äro att förvänta, bl. a. även från andra håll än det sanatorium i Waukegan, Illinois, där Petter och Prenzlau äro verksamma. Av dessa 44 fall befunno sig 5 i första, 25 i andra och 14 i tredje stadiet av sjukdomen. I regel erhöll varje patient ett gram diason dagligen, fördelat i tre doser, som intogs i samband med måltiderna. Behandlingstiden växlade mellan 4 och 7 månader, i genomsnitt 5 månader. Under behand-

lingen voro patienterna föremål för noggrann observation och Petter och Prenzlau betona nödvändigheten av att, de sanatorier, där detta medel prövas eller användes, äro så utrustade att patienterna kunna på det noggrannaste sätt övervakas och att alla erforderliga laboratorieundersökningar kunna utföras. Före undersökningens påbörjande verkställdes ingående undersökningar av lungor, upphostning, blod och urin och under pågående behandling registrerades dagligen objektiva och subjektiva symptom, varjämte halten av blodfärgämne, antalet röda blodkroppar och diasonkoncentration i blodet bestämdes en gång i veckan. Dessa undersökningar kompletterades en gång i månaden med observationer rörande röntgenbilden av lungorna, förekomsten av baciller i upphostningen, de kemiska och mikroskopiska förhållandena i urinen samt beträffande antalet vita blodkroppar och dessas fördelning i blodet samt sänkingsreaktionen.

Diasonet visade sig i många fall medföra vissa obehag. Illamående av mer eller mindre höggradig art inställde sig till en början hos c:a 25 procent av de behandlade patienterna. Omkring 50 procent erhöilo en lätt blåaktig missfärgning i ansiktet och på fingertopparna, framförallt på läpparna. Vissa nervösa symptom och någon huvudvärk förekommo icke sällan. Samtliga dessa biverkningar voro emellertid i regel lindriga och försvunno vanligtvis efter två till fyra veckor. Vad beträffar inverkningarna på blodet, som äro särskilt fruktade vid behandling med sulfoner, inskränkte de sig till blodfärgämnet, och de röda blodkropparna minskades till en början för att sedermera förete en fullgod återhämtning efter fem till sju veckor. De vita blodkropparna påverkades icke.

Beträffande resultatet av behandlingen uttala sig Petter och Prenzlau ganska försiktigt. De framhålla, att det karakteristiska för ett idealiskt kemoterapeutiskt medel är att medlet på kort tid befriar patienten från det sjukdomsalst-

Lake County tuberkulossanatorium, Waukegan, Illinois, där experimenten med diason först utfördes.

rande smittämnet utan att patienten själv blir skadad. Dessa krav ha visserligen icke fyllts av diasonet, framhålles det, men å andra sidan har behandlingen följts av en gynnsam utveckling av den tuberkulösa sjukdomen hos flertalet av patienterna och dessa ha icke lidit någon skada av behandlingen. Denna måste därför, mena Petter och Prenzlau, anses vara ett värdefullt tillskott till förut använda metoder och ett nytt bevis för att behandlingen av tuberkulos med kemiska medel, som många ansett vara utsiktslös, numera är uppmuntrande för dem som vilja fortsätta att undersöka, iakttaga och kritiskt bedöma.

Rapporten lämnar talrika uppgifter i siffermässig form rörande behandlingsresultatet. En viss förbättring iaktogs i samtliga fall av lungtuberkulos i första och andra stadiet och i 79 procent av fallen i tredje stadiet. Frappant förbättring erhöles i 8 fall (18 %), därav 2 i avancerat stadium; måttlig förbättring i 22 (50 %) och någon förbättring i 11 fall (25 %). Försämring eller oförändrat tillstånd iaktogs endast i 3 fall (7 %). I överensstämmelse härmed inträdde i regel en sakta nedgång av temperaturen och en minskad sänkingsreaktion i 34 fall (77 %) med i genomsnitt 21 mm., varjämte bacillerna i 59 % av fallen försvunno från upphostningen och 43 % av kavernerna slöto sig under behandlingen. m dessa siffror förefalla imponerande, måste man dock hålla i minnet att det är omöjligt att avgöra, i vilken utsträckning den påvisade förbättringen skulle hava inträtt även utan behandling med diason.

Det är emellertid uppenbart, att även en försiktig bedömning av Petters och Prenzlaus observationer uppfordrar till en fortsatt prövning av diason som läkemedel vid tuberkulos. Särskilda förhållanden ha möjliggjort, att Sverige f. n. är det enda land förutom Förenta Staterna där en sådan prövning blivit möjlig och redan kunnat sättas i gång. Av naturliga skäl räcker den nuvarande försöksmässiga tillverkning

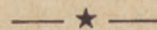
gen av diason i Sverige endast till behandling av ett begränsat antal patienter på några få sjukvårdsanstalter.

Utvecklingen går emellertid fort och redan nu prövas andra sulfonpreparat, som möjligen torde visa sig vara fullt jämförliga med och kanske överlägsna diasonet. Bland dessa märkes ett, som fått namnet pramizole (diaminofenylthiazol-sulfon) och som visat så ringa giftighet att det kunnat fördragas i doser över 10 gr. dagligen under längre tid. Detta innebär givetvis att man med detta läkemedel kan uppnå en vida högre koncentration i blódet än med diason.

Av allt att döma ha sålunda utsikterna att med någon om också icke fullständig framgång kunna behandla tuberkulos med kemiska medel betydligt ljusnat under de senaste åren.

De svenska försöken äro ännu icke avslutade. Ätminstone i några fall synas de emellertid hava medfört en förbättring, som troligen kan tillskrivas verkan av diason i kombination med tidigare använda behandlingsmetoder. En viss, om också tills vidare dämpad optimism är sålunda berättigad, även om det icke ens tillnärmelsevis lyckas att reproducera de amerikanska resultaten.

(S. D. S.)

Tbc härjar i rysslägren i Norge. Tillståndet bland ryssarna i de läger i Nordnorge där den svenska hjälpekseditionen utför sitt plikttrogna och behjärtansvärda arbete är dåligt men hopp finns dock att kunna rädda många av de sjuka till liv och hälsa igen.

Värst ställt är det med de tuberkulöst sjuka, berättar expeditionens chef dr Ulf Nordwall. De förhållanden under vilka dessa fångar levat ha gjort att de blivit mycket lättmottagliga för sjukdomen som fått en mycket stor utbredning. Deras tillstånd inger allvarliga bekymmer.

Assistent Gunnar Söderström:

ARBETSBEREDNING

— ett aktuellt problem

Assistent
Gunnar Söderström.

De sista krigsåren ha fört ett allt större antal flyktingar till vårt land. Det överväldigande flertalet av dem har välkomnats av oss svenskar. Det har också varit en hederssak för Sverige att bjuda dem arbete och utkomst. En omfattande organisationsapparat har blivit nödvändig att sätta igång för att åt denna kategori arbetssökande dels förmedla kontakten med lämpligt arbete, dels ock ordna upp en hel del sociala angelägenheter.

Men den stora allmänheten har kanske icke tänkt på att vi själva i vårt land i rätt många år haft ett kroniskt inhemskt "flyktingproblem" av ännu större proportioner. Svenska medborgare i tusental har genom olika arbets hinder blivit utestängda flyktingar från den ordinarie arbetsmarknaden, helt enkelt därför att de ej kunnat göra en hundraprocentig insats eller aldrig fått en chans att visa vad de duger till. Det är de partiellt arbetsföras stora skara.

Vem är då partiellt arbetsför? — Det beror på vilken utgångspunkt man tager för sin definition. För en läkare t. ex. ligger det närmast till hands att tänka på en invalid eller rekonvalescent. Men för samhället kan det ej bli fråga om arbetsförmågan över huvud taget utan om försörjningsförmågan. Partiellt arbetsför ur denna synpunkt är den person, som har väsentligt svårare än genomsnittet att genom arbete försörja sig, d. v. s. erhålla ett arbete, utföra ett arbete och behålla ett arbete. Detta är väsentligen en anställningspsykologisk fråga, då erfarenheten visar, att tyngdpunkten i nio fall på tio ligger i det första momentet "att erhålla ett arbete".

Det samhällsorgan, som torde ha mest kännning av detta problem, är arbetsförmedlingen. Utöver den dagliga kretsen av fullgod arbetskraft kommer den ständigt i kontakt med en brokig skara människor, som på grund av olika arbets hinder hos sig själva eller hos samhället t. o. m. under en s. k. högkonjunktur ej är så lättplacerade. Det kan vara folk med något fel å syn eller hörsel, mage, hjärta, lungor e. d. Det kan vara vanföra med någon defekt i rygg, ben eller armar. Det kan vara personer med reumatism eller klena nerver, som gör, att de ej så lätt kan anpassa sig. Kanske har somliga varit alkoholister, eller möjligen ha de en gång i tiden gjort ett snedsprång, som fört dem i kontakt med rättvisan. Och mången gång har anledningen blott varit den, att man var "för gammal", då firman rationaliserade.

Sett på lång sikt är dock detta rent ekonomiskt en dålig rationalisering för både samhället och den enskilda firman. Dessa människor måste dock leva. Finns inte något arbete

att erbjuda, måste kontantunderstöd tillgripas, d. v. s. det blir skattebetalarna, som i sista hand får stå för rusthållet. Det är inga småmulor det här är fråga om. Blindvårds-konsulent Montan, som gett ut en synnerligen instruktiv skrift i Verdandiserien ("De partiellt arbetsföra och produktionen") och två studiebrev på Brevskolan om de partiellt arbetsföra, uppskattar deras antal till omkring 200 000 i hela landet. En uppskattning av det exakta antalet kan av lättförklarliga skäl aldrig nås. Därtill kommer befolkningsutvecklingen. Preliminära siffror ger vid handen, att medan vi 1940 hade 6 arbetsföra på varje åldring (över 65 år), får vi 1980 blott 4. För att överhuvudtaget kunna undgå en sänkning av levnadsstandarden räcker det knappast att bara lita på ökad teknisk utveckling. Alla armar, som kan användas, måste sättas in i produktionen, således även de partiellt arbetsföra. Dessutom är det inte tillräckligt, om vi producerar aldrig så mycket varor, om det icke finns någorlunda jämnt utbredd köpkraft. Och denna sistnämnda kan icke komma genom understöd utan endast genom arbete.

Vad har då gjorts? — De olika invalidgrupperna har genom sina speciella utbildningsanstalter och vid dem knutna kuratorer gjort ett värdefullt förarbete, som fortfarande fyller ett verkligt behov. Det betydelsefullaste initiativ, som på senare år torde ha tagits i denna fråga, skedde år 1941, då arbetsförmedlingen i Malmö på försök anställde en tjänsteman för att inom arbetsförmedlingens ram söka lösa dessa kuratorsuppgifter. Stockholm följde efter 1942 och Göteborg 1943. I dag har verksamheten vunnit sådant erkännande, att vid de flesta länsarbetsnämnder en eller flera arbetsberedningsassistenter tillsatts med denna speciella uppgift att på den öppna arbetsmarknaden försöka bevaka lämpliga arbetstillfällen för dem, som lider under olika arbets hinder. Rätt goda resultat har redan nu nåtts. Men detta är icke nog. Positionerna måste utbyggas så, att arbetsförmedlingen även under andra konjunkturer än de hittillsvarande relativt goda får möjlighet att anvisa "åt arbetsgivaren bästa möjliga arbetskraft och åt den arbetssökande det arbete för vilket denna bäst lämpar sig", som det heter i instruktionen.

Under 1944 var sammanlagt 1.296 partiellt arbetsföra i Malmö anmälda på denna speciella avdelning vid arbetsförmedlingen. 585 arbetstillfällen av längre eller kortare natur bereddes. Ett siffermässigt gott resultat, som dock med tanke på den enskilde arbetssökande behöver bli än bättre.

Ute i landet hade redan 1942 representanter för de stora

invalidorganisationerna bildat en "samarbetskommitté för partiellt arbetsföra, och i oktober 1943 tillsattes en statlig kommitté med landshövding Kjellman som ordförande för att utreda frågan. I några städer har stadsfullmäktige även lokalt tagit upp frågan och för detta ändamål tillsatt en särskild beredning, bl. a. i Lund och Göteborg.

Vad kan nu göras? — Blinda, döva och i synnerhet vanföra får i våra dagar en gedigen yrkesutbildning, vilket väsentligt underlättar deras placering. De lungsjuka är det däremot mycket dåligt sörjt för. Till följd av i regel dålig yrkesutbildning och dålig ekonomi, vilken ej tillåter dem hålla lämplig diet, blir det mycket ofta återfall med eljest onödiga personliga lidanden för den enskilde och stora kostnader för samhället. Arbetsterapi vid sjukhusen med deltidarbete under läkarkontroll (hur många sjukhus kunde ej bli helt eller delvis självförsörjande med grönsaker!) torde vara en av utvägarna att mildra övergången till det normala arbetslivet. Därjämte behöves säkerligen någon form av ekonomisk garanti från sjukhuset intill ett år efter utskrivningen. Det är säkerligen en tillfällig merutgift, som i långa loppet skulle betala sig många gånger om. Sedan borde det genom fackföreningarnas positiva medverkan vara möjligt och lämpligt att i vissa fall bereda dessa människor anställningar i stadens parker, kontor etc., allt till löner som motsvarar den verkliga och faktiska arbetsprestationen.

Om dessutom några industriföretag kunde bryta ut vissa lättare moment ur sin ordinarie produktion och på försök låta t. ex. tbc-konvalescenter arbeta där, skulle ett värdefullt försöksmaterial erhållas. På vissa håll i landet har man redan med framgång prövat metoden. Det torde ej heller vara alldeles otänkbart att erhålla kommunalt eller statligt stöd för en dylik allvarligt menad försöksverksamhet, som när den är utexperimenterad, dock bör vara ekonomiskt bärkraftig i sig själv. — Likaså borde det vara en kommunal angelägenhet av rang att i större utsträckning än nu kunna erbjuda hemlösa ungdomar, som kommit på avvägar, billiga och bra bostäder. Ett samarbete på denna punkt med ungdomsorganisationerna kunde kanske vara att rekommendera.

För nervkonvalescenternas del finns det ett stort behov dels av rena sysselsättningsmöjligheter av enkelt slag dels ock tillgång till träningsverkstäder, där man successivt kan öva upp uthålligheten, hastigheten och färdigheten för att sedan lättare kunna anpassa sig till det vanliga arbetslivets rytm och villkor. En donation eller ett anslag för upprättande av en dylik träningsverkstad här i staden skulle vara en god kapitalplacering.

Ett otillfredsställande kapitel på den svenska arbetsmarknaden har i många år varit den underbetalning som i de flesta fall utgått för hemarbete åt industrien. Detta förhållande borde nu vara moget för en annan uppläggning och under intim samverkan mellan arbetsgivare, fackförening och arbetsförmedling skulle här säkert kunna åstadkommas en rättvisare lönesättning genom objektiva undersökningar till gagn för alla parter.

Otåliga röster har då och då höjts för att vi i Sverige efter mönster från utlandet skulle skaffa oss en invalidlagstiftning till förmån för de partiellt arbetsföra, så att t. ex. det privata näringslivet bleve skyldigt att taga en viss procent av denna kategori i sin tjänst. — Hårtill må endast svaras, att en sådan lagstiftning saknar psykologiskt underlag i ett land, som ej varit i krig, och är mer symptom på att något är i olag än den förmår bota skadan. Dessutom strider det mot rättsmedvetandet, att en stat, som själv genom

onödigt stränga åldersrestriktioner och bestämmelser om friskintyg utestänger många eljest lämpliga arbetssökande, skall lagstifta för privata företagare, som dock i enskilda fall visat stor förståelse för frågan.

Det är något mycket mera som behövs än en lagstiftning: ett nytt sinne för det obetingade kravet på solidaritet med medmänniskan, vem hon än må vara, och en mentalitetsförändring, som utan vidare erkänner allas rätt till arbete och ordentlig försörjning. Därefter måste det skapas praktiska möjligheter till försöksplaceringar, gärna i samarbete med arbetsförmedlingen. I den uppgiften att uppspara eller framskapa lämpliga arbets- och försörjningsmöjligheter för någon av dessa partiellt arbetsföra, som nu står utanför, kan och måste vi alla deltaga. Det är god ekonomi. Det är en hederssak. Det lönar sig i längden.

— ★ —

Nytt bottenrekord i tuberkulosdödlighet. I en till k. m:t avlämnad ny berättelse angående dödsorsakerna konstaterar statistiska centralbyrån, att tuberkulos visserligen fortfarande är den ojämförligt mest förödande av alla infektionssjukdomar, men att dödligheten i denna sjukdom nu satt nytt bottenrekord. Antalet avlidna i sjukdomen blev sålunda år 1942 endast 69,6 pr 100,000 invånare, vilket är den lägsta siffran hittills. På lungtuberkulosen ensam kommer ett dödstal av 56,5. I fråga om Stockholms stad redovisas 62 dödsfall i tuberkulos pr 100,000 invånare, när det gäller lungtuberkulos, och 11 dödsfall i annan tuberkulos.

45,000 beredskapsoffer — tbc vanligaste sjukdomen.

Över 45,000, varav sannolikt minst 1,500 dödade, är den förfärande höga siffran på antalet beredskapsoffer i Sverige under kriget. I varje fall är det den slutsumma riks försäkringsanstaltens "militärbyrå" fått fram när den i dagarna satt sig att räkna ut antalet anmälda fall med begäran om ersättning.

Många av dem som sluppit undan med livet i behåll har naturligtvis tämligen snabbt blivit helt återställda, men många är invalider för livet. Enbart från riks försäkringen har i ersättningar betalats ut 22—23 milj. kronor.

Några uppgifter på hur skadorna fördelar sig bland de 45,000 har man inte, men antalet sjukdomar är större än antalet olycksfall, och av sjukdomarna är de som på ena eller andra sättet berör lungorna övervägande.

KÖP

SONJA-choklad!

från FÖRBUNDSARBETET

FOLKHÖGSKOLEKURS PÅ GARPHYTTANS SANATORIUM.

Lördagen den 26 maj avslutades Garphytte sanatoriums första folkhögskolekurs, och man får hoppas att den skall följas av flera och så småningom göras till en obligatorisk företeelse varje år vid sanatoriet. Som organisatör för kursen har sanatoriets överläkare dr Helena Klein välvilligt ställt sig till förfogande, och i och med den nu genomgångna kursen har en länge närd önskan gått i uppfyllelse för sanatoriechefen.

Kursen inleddes den 21 april, då rektor Odhner, Fellingsbro, höll en föreläsning betitlad "Vårt språk — en spegel av vår odling" samt "Vår stavning historiskt och praktiskt belyst". Vidare har följande föreläsare medverkat: rektor M. Mårtenson med fyra föreläsningar i ämnet "Nyare svensk litteratur", professor G. Andersson, som talade om Kina, redaktör Algot Agelborg "Några av hembygdens fåglar i skog och mark", fil. kand. Ivar Ekstedt "Var bor världens befolkning och varför", dr Helena Klein "Gammalt och nytt i tuberkulokampen". Fröken May Dahl har lett en cirkel i svenska, omfattande fem tvåtimarslektioner. Avslutningen av den lyckade kursen hölls lördagen den 26 maj, då rektor Odhner höll en sista föreläsning, betitlad "Självbildning, fria studier och studiecirkel", och därmed hade 32 väl använda studietimmar nått sitt slut.

Patienterna har deltagit i föreläsningar och studiecirkel med stort intresse, och sign. får till sist uttrycka den förhoppningen, att denna kurs efterföljes av flera, inte endast på Garphyttan utan även på de övriga sanatorierna i länet, ty var och en kan nog instämma i det gamla kända uttrycket "Ej lättare börda man bär på vägen än kunskap mycken".

Berjo.

JÄMTLANDS LÄNS KONVALESCENT-FÖRENING

har haft sitt första årsmöte å kafé Temperance i Östersund, besökt av ett 50-tal medlemmar. Beslöts att bilda en studiecirkel samt att intensifiera försäljningen av de lungsjukas egen tidning "Status".

Efter årsmötet var ett samkväm anordnat varvid dr L. Warfvinge, från Sollidens sanatorium höll ett intressant föredrag om "Aktuella eftervårdsproblem" vari bl. a. betonades att vi trots den höga sjukvårdsstandarden ha en betydligt eftersatt eftervård. I detta sammanhang anförde dr W. några system, vilka tillämpas i England och Ryssland. I England finnas verkstäder för lungsjuka konvalescenter, varvid verkstäderna ligga inom sanatorieområdet med bostäder för konvalescenterna. Vår uppgift är att försöka få upp ögonen på de kommunala och statliga myndigheterna, så de inse hur viktigt eftervårdsproblemet är. Många återfall och dödsfall skulle säkert kunna undvikas om ett lämpligt yrke åt den lungsjuke funnits att tillgå, slutade talaren.

Gruppbild av deltagarna.

Efter dr Warfvinges anförande bjöds på kaffe, varunder lutsångaren Allan Malmberg, sjöng några visor och ordföranden läste historier på jämtmål, allt mottaget med varma applåder av åhörarna.

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENT-FÖRENING

hade den 27 maj anordnat ett samkväm för de lungsjuka finska konvalescenterna i beredskapssjukhusets annex Gustaf-Adolfs-skolan. Konvalescentföreningens inbjudan hade sammats av ett synnerligen stort antal finnar. Föreningens lokal var smyckad i de finska och svenska färgerna.

Kassör F. Ångman höll välkomsttalet, vilket översattes till finska av fru Karlström, Sundsvall. Därefter sjöngs Vårt land och Du gamla du fria unisont.

Under samkvämet underhölls gästerna med sång och musik. Vidare förekom allsång och danslekar och så bjöds det på kaffe med dopp.

Gästernas tack framfördes av herr Eero Tuores. Det är sade tal., en glädje för oss att se hur hjärtligt svenskarna tar emot och bemöter oss. Det är storartat att konvalescentföreningen har tänkt på oss och tagit emot oss i kväll.

En 65-årig finne uttryckte sin tacksamhet i följande ordalag: Jag har aldrig haft det så bra som här i Sverige. Jag kommer aldrig att glömma den tid jag vistats här, då jag kommer tillbaka till mitt hem som inte finns.

Samkvämet mellan de finska och svenska lungsjuka var det första i Sverige i sitt slag. Stämningen var hela tiden mycket god och alla skildes med känslan att man hade träffat kamrater i ordets rätta bemärkelse.

N. T.

SKARABORGS LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

hade årsmöte på Stora Ekebergs sanatorium söndagen den 17 juni. Inom den unga men löftesrika föreningen, som nu höll sitt andra årsmöte, har man tillfullo förstått betydelsen av sammanhållning och samfälliga arbetsinsatser. Det är också många betydande initiativ, som tagits av föreningen sedan den bildades sommaren 1943. Främst får räknas en omfattande upplysningsverksamhet, ett direkt stöd i ekonomiskt avseende åt medlemmar vid yrkesutbildning och omskolning för lämpliga yrken. Föreningen bistår vidare sina medlemmar med rådgivning och hjälp, när det gäller att underhandla med kommunala och

statliga myndigheter och då det är fråga om att söka en ny sysselsättning, lämpligt avpassad efter kroppskrafter och förmåga. I detta avseende kan föreningen glädja sig åt stor förståelse från de arbetsförmedlande organens sida.

Den vid årsmötet framlagda verksamhetsberättelsen pekade på många framgångar för föreningen. Tack vare en förbättrad ekonomi är det numera möjligt för föreningen att i större utsträckning än hittills kunna bistå behövande medlemmar, som önska genomgå kurser och yrkesutbildning efter en period av sjukdom och konvalescens. Årsmötet kunde nämligen besluta om ändring av normerna för beviljande av bidrag för utbildningsändamål, varvid fastställdes en allmän höjning med femtio procent. För att göra det möjligt att åstadkomma ett utökad och fördjupat studiearbete bland medlemmar på de platser, där lokalsektioner nu kunna upptaga verksamhet, beslöts vidare om kollektiv anslutning till länets största folkbildningsorganisation, ABF-distriktet.

Den avgående styrelsen, som beviljades full ansvarsfrihet, omvaldes till största delen och fick en allsidig sammansättning med representanter från de flesta städer och större samhällen i länet. Föreningens V. U. förlades till Skövde även i fortsättningen och består av hrr Lennart Åberg, ordförande, Bertil Nordh, sekreterare, och Knut Andersson, kassör. Av revisorernas berättelse framgick, att kassaomslutningen under det gångna året varit kr. 3,958:37. De hittillsvarande revisorerna omvaldes.

I anslutning till årsmötet talade arbetsberedningsassistenten vid Länsarbetsnämnden, hr Sven Bergström, Skövde, om möjligheterna för arbetsberedning åt de partiellt arbetslösa. Hr Bergström belyste även i sitt föredrag aktuella spörsmål, som den partiellt arbetslösa ställes inför i samband med omskolning och yrkesutbildning. Arbetsberedningstjänstens verksamhet är avsedd att utgöra en direkt fortsättning på sjukvårdens åtgärder att förbättra den genom sjukdom nedsatta arbetsförmågan. Det gäller ju att utav såväl sociala som socioekonomiska skäl tillse, att arbetslöshet icke får kullkasta resultatet av en för samhället och den enskilde dyrbar sjukvård. Den f. d. sjuke måste få tillfälle till en god och säker utkomst, som möjliggör en tillräckligt god levnadsstandard. Därigenom undvikas återfall i sjukdomen, vilket skulle betyda förnyad sjukhusvistelse och nya, dryga kostnader. Det gäller för arbetsberedningstjänsten, sade tal., att i samråd med läkare för varje enskild klient åstadkomma en individuell behandling av arbetsproblemet. Och det gäller vidare att få till stånd en anpassning mellan de arbetssökandes förutsättningar och arbetsmarknadens sysselsättningsmöjligheter. Detta kan ske genom upprättande av en aktiv arbetsanskaffning, en mobilisering av arbetsuppgifter inom näringsliv och förvaltning.

Herr Bergströms sakliga och på positiva synpunkter rika föredrag belönades med hjärtliga applåder. Man förstår, att konvalescentföreningens medlemmar med synnerlig tillfredsställelse notera den om välvilja vittnande inställningen från Länsarbetsnämndens sida, när det gäller att behandla de partiellt arbetslösa speciella problem. Ett påtagligt bevis för förståelse utgör det förhållandet, att man just i dagarna tillsatt en befattningshavare, i detta fall hr Bergström, att ägna sig åt partiellt arbetslösa arbetsberedning. I samband med inrättandet av denna tjänst har ställts i utsikt, att arbetsberedningsassistenten skulle kunna vara tillgänglig ett par gånger i månaden på sanatoriet, varvid patienter, som stå inför utskrivning, kunde få rådgöra med denne tjänsteman i frågor som gälla arbetsmöjligheter efter sanatorievistelsens slut.

Föreningens ordförande gav avslutningsvis ett sammandrag över de arbetsuppgifter, som vänta under det kommande året. Bl. a. kan nämnas, att en föreläsningsserie planeras. Överläkaren vid länssanatoriet, doktor Jean Manfred, kommer att stå till disposition för föredrag om "Kampen mot tuberkulosen — ett socialt problem." För bedrivande av dylik upplysningsverksamhet lämnar Nationalföreningen mot tuberkulos sitt stöd.

LOKALAVDELNING BILDAD I KRAMFORS

Vid sammanträde i Kramfors har bildats en lokalförening av De Lungsjukas Riksförbund efter föredrag av ombudsman Sixten Hammarberg, som talade om eftervårdsfrågan och de lungsjukas ställning i samhället.

Föreningens namn blev Kramfors konvalescentförening. Till styrelse valdes herrar O. Lindström, Frånö, ordförande, Gustaf Olsson, Östby, sekreterare, fru Stina Björklund, Kramfors, kassör samt fröknarna Hilda Sjöberg, och Brita Stenling, Kramfors. Till revisorer valdes herr K. J. Byström, Kramfors och Inga-Lisa Edström.

DE LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING I KOPPARBERGS LÄN

har haft årsmöte i Falun. Före förhandlingarnas början höll v. ordf., Knut Gren, Falun, parentation över framlidne ordf. Åke Nyman och minnet ägnades en tyst minut.

Under det gångna året har lotteri anordnats som givit föreningen ett gott ekonomiskt stöd. Föreningen har fr. o. m. i år från Kopparbergs läns landsting erhållit 2,500 kr.

Föreningen har varit representerad vid Riksförbundets årsmöte i Stockholm genom Karl Jonsson, Rättvik. Riksförbundets instruktionskurser på Bommersvik har övervarits av Karl Jonsson, Rättvik, och fröken Linnea Blecko, Röjeråsen. Vidare har upplysningsmöten varit anordnade för konvalescenterna på Solbacken och Högbo.

Till styrelse valdes Knut B. Gren, ordf., Karl Pettersson, Borlänge, Karl Jonsson, Rättvik, Gunnar Isaksson, Falun, Thord Anners, Falun, Ingrid Öberg samt Furugren, Ludvika. Till revisorer utsågs Emanuel Kull samt Yngve Bergsman, Falun.

Efter förhandlingarna följde samkväm. Karl Jonsson, Rättvik, höll anförande över De partiellt arbetslösa och produktionen.

Två slags allmän sjukförsäkring. Ett förslag till ny obligatorisk sjukförsäkring har utarbetats i socialdepartementet och remitterats till myndigheter och sammanlutningar för yttrande.

Förslaget upptar två alternativ. Det första utgår ifrån att kompensera för inkomstbortfall vid sjukdom. Det andra alternativet bygger på att garantera den sjuke existensminimum. Enligt båda alternativen skall sjukhusvården brytas ut ur försäkringen. Statsverket skall överta ansvaret för sjukhusavgifterna i den mån vården lämnas på allmän sal.

Enligt första alternativet skall sjukpenning utgå med minst 2 och högst 7 kr. pr dag. Enligt andra alternativet skall sjukpenning utgå med samma belopp till alla oavsett inkomst och utgöra 3:50 pr dag för vuxna och 2:— pr dag för personer under 18 år.

Uppbörderna av sjukasseavgifter skall ske i samband med skattebetalningen. Statsverkets kostnader beräknas till 126 milj. enligt första och 183 milj. kr. enligt andra alternativet.

Gösta Rybrant:

Månadens bokpaket

Det är sommar igen och det bokpaket som packas den här månaden tas med på semesterresan eller ut till stugan på landet. Förr i tiden brukade man tala om "hängmattslektyr" och därmed menade man "lätta" böcker, sådana som det gjorde detsamma om man läste till slut eller lät falla till marken medan man själv föll i en stärkande skön slumner under seglande ljusa moln. Uttrycket har försvunnit, kanske därför att folk äntligen har upptäckt hur obekvämt det egentligen är att läsa böcker i hängmattor, kanske också därför att böcker nu för tiden har sådan tyngd redan genom sitt tegelstensformat att det inte finns tillräckligt hållfasta hängmattor för att bära dem.

Och varför skall man förresten bara läsa den lättaste lätta litteraturen just på sommaren, då man äntligen har tillfälle att koppla av allt det som hindrar en från att njuta av god litteratur: för mycket arbete, kalla värmeelement och det ena med det andra? För min del brukar jag spara en del av vinterns tunga böcker för att läsa dem under sommardagarna, men det är ju en sak som egentligen inte hör hit, ty i det här bokpaketet är det ju meningen att man skall slå in nya böcker.

Bernard Valerys "Gretchen i Tokyo" är inte alldeles ny, den kom ut för flera månader sedan, men har ni hittills kunnat undgå att läsa den så råder jag er att så snart som möjligt reparera den skadan. Det är en verkligt glädjande överraskning. Att Valery är en god journalist visste man redan, men därför var det ju inte sagt att han skulle vara lika bra som romanförfattare, tekniken är ju så olika. Men det var han alltså.

Naturligtvis har han inte släppt journalistiken i romanformen. Huvudpersonen är en amerikansk stjärnreporter och den i och för sig mycket spännande handlingen är egentligen bara en förevändning för författaren att meddela vad han vet om Japan, om japaner, om japansk politik, japanskt polisväsende, japanskt ränkspel, japansk mentalitet. Det är inte litet han vet. Och han vet det inte bara genom böcker. Han var själv där i flera år, talade som det språkgeni han är även japanska och kom på det sättet japanerna närmare in på livet än vad de vanliga turisterna gör. Vad han tycker om japanerna kan man kortast uttrycka så att han tycker rysligt illa om dem. Därför blundar han inte för att det även i Japan finns hyggligt folk som tar avstånd från det brutala militärvälde som nu håller på (eller redan har lyckats) störta landet i olycka.

Det hela är en historia om en tysk flicka, en rätt olustig sorts flicka förresten, som kommer till Tokyo för att gifta sig med en japan som hon träffat i Europa. Hans familj vill det inte och romanen handlar om det intrigspel som utvecklas från ömse håll för att utnyttja denna konflikt.

Det är faktiskt verkligt spännande och gång på gång överraskas man av att en intelligent bok kan bli så rolig, att en lärarik historia samtidigt kan vara så underhållande. Man får veta mycket av denna bok, vars enda svaghet är att författaren i sin iver att meddela för mycket av sina kunskaper faller för frestelsen att låta sina personer hålla föredrag i stället för att säga repliker. Det blir föreläsningar i stället för dialoger men så blir det plötsligt liv i handlingen och intrigen sveper fram som i en verklig thriller.

*

Sinclair Lewis var det rätt länge sen man hörde något av. Men i år har han kommit med en roman igen och den amerikanske satirikern visar sig vara i verklig toppform igen. Sinclair Lewis har ju som ingen annan gisslat typiskt amerikanska företeelser och att han tycker intensivt illa om den amerikanska motsvarighet till vår Medelsvennsson som han kallar Babbit råder det inte mycket tvekan om. Han avskyr brackigheten i alla dess former, hyckleri, förljugenhet, penningdyrkan, allt är honom lika motbjudande. I sin nya bok "Gideon Planish" har han skjutit in sig på en typ som naturligtvis är mera utbredd i de stora möjligheternas land än här hemma men som faktiskt finns här också, man behöver bara läsa polisrapporterna från den mängd välgörenhetsskoj som upprörde oss bara för några månader sedan för att förstå det. Det är alltså välgörenheten som industri som Lewis är ute och jagar den här gången. Gideon Planish är professionell väl-talare med näsa för vad folk kan tänkas vilja skänka pengar åt. Han gör den stora upptäckten att folk gärna skänker pengar åt välgörande ändamål utan att fråga så värst mycket vilka dessa välgörande ändamål egentligen är och han ser som sitt stora mål en ny industri, den filantropiska, där pengarna bara strömmar in för själva inströmmandets skull. Det är kostliga interiörer han ger från sammanträden i Konsultativa Kommittén För Kamp Mot Konstitutionella Kriser, Debattkommittén För Dynamiska Demokratiska Direktiv och vad det heter allt. En av personerna kallar han Den Talande Kvinnan. Det skulle förvåna mycket om inte detta är ett mycket närgånget och inte så litet elakt porträtt av f. d. fru Lewis, den berömda skribenten och talarinnan Dorothy Thompson.

Sinclair Lewis kan bli litet monotont ibland när han är ute i ärenden som de här. Det är han i den här boken också, men å andra sidan blixtrar han till då och då med en kvickhet och ett humör som är fullkomligt avväpnande.

*

Bromfields nya bok "Vad blev det av Anna Bolton" kan man saklöst hoppa över. Det är (Forts. å sid. 26)

Johannes Gillby:

PETTER DASS

— den norske diktarpriesteren

Mitt namn är Petter Dass,
som bor vid världens ände.

Så presenterar han sig själv, Petter Dass, den mest namnkunnige av Nordnorges präster, på samma gång en av de ståtligaste gestalterna i den norska diktens historia. Hans liv som hans diktning är ett levande stycke av landet häruppe mot "världens ände", och med sin klippfasta tro, sin kärlek till land och folk, sin redbarhet och sitt stora allvar företräder han några av de bästa sidorna hos en äkta norrman.

Varje skolbarn i Norge känner hans namn och kan utantill några av hans rim och ramsor. Utanför Norge är han däremot föga känd — annat än av litteraturhistorici — men han är förvisso väl värd att känna även på denna sida om Kölen, ty han är en av de festligaste, mest storvulna och rakryggade människor man kan göra bekantskap med.

Nordlänning är han med hull och hår. I Nordland blev han född året 1647, där fick han sitt första prästämbete, och där verkade han oavbrutet och outtröttligt intill sin död år 1707.

Hans far hette Petter Pettersson och var handelsman. Släkten härstammade antagligen från Skottland. Petter Dass var inte många år gammal, då fadern dog, och då modern stod ensam med fem barn, kan man gissa sig till, att Petter växte upp i inte alltför rymliga yttre villkor.

Som ganska ung kom han sydöver, gick i skola i Bergen ett antal år, for så till Köpenhamn och blev student. Där läste han till präst och kom så tillbaka till Nordland igen mot slutet av 1670-talet. Och sedan blev han kvar däruppe.

Det dröjde en god tid innan han fick något ämbete, och då han äntligen blev kapellan, i Nesne år 1681, var det med en så knapp lön, att han med näppe kunde bärga sig och sin familj. "Mitt ämbetes inkomster voro aldrig så goda, att jag kunde köpa en sko till min fot, ej håsor att dölja min hä!" skriver han själv om denna tid. Och i sitt stora verk "Nordlands Trompet" skildrar han i drastiska färger armodet hos de nordlandspräster, som innehade de mindre ämbetena. Och han var en temperamentsfull man, som lätt kom i kokning, när han ansåg sig ha blivit orättvist behandlad. Då han en gång fann sig förbigången vid en utnämning, skrev han en dikt på ej mindre än trettio strofer om "Mammons regemente", där det bland annat heter:

Jag ångrar av mitt hjärtas grund
jag boken skulle lära
och det var en olycklig stund
jag kappan tog att bära.
För all min flit och allt mitt slit
fick jag ej annat till profit
än omak och besvär.

Men Petter Dass var inte långsint. Då han skrivit av sig de trettio verserna, var också vreden borta, och dikten slutar i all fridsamhet:

Petter Dass.

Giv, Gud mitt stöd i all vår nöd
Och på vårt bord ett dagligt bröd!
Jag mera ej begär.

Från och med året 1689 lättade hans yttre situation, för det året blev han sockenpräst i Alstahaugs prästgård, där han var född. Men lönen som sockenpräst utgick mest in natura, det vill säga i fisk. Så att prästen i Alstahaug blev en fiskgrossist, som gände sina skutor till Bergen för att omsätta sill och torsk i kontanter eller varor.

En gång året 1692 rådde svårt väder på Stadhavet, då båtarna från Nordland kommo förbi på vägen till Bergen. De motstodo inte påfrestningen, utan huvudparten av flottillen gick till botten med man och allt. Situationen för de efterlevande blev inte bättre därigenom att all förtjänsten på samma gång gick till spillo. Petter Dass hade också en båt med på färden, och den gick till botten med de andra. Med anledning av denna händelse skrev diktarpriesteren i Alstahaug ett "Betänkande över den sjöskada, anno 1692, som tilldrog sig på Stadhavet, där jag förläste jakt och gods och av 15 à 15,000 riksdalers kapital ej fick en enda skilling räddad." Denna dikt är ganska karakteristisk för sin författare — han kände sig lika hårt träffad som Job och strävade att ta olyckan med Jobs sinnelag:

Låt skepp och gods till botten fara,
ja, låt det allt till grunden gå!
Det är de ting, som dock ej vara,
som tages bort från oss ändå.
Mitt hopp till Gud orubbligt bliver,
vart än mig motgångs bölja driver.

Som präst och människa var Petter Dass mycket avhållen av sina sockenbor. Han var en myndig och fyndig predikant och brydde sig föga om alla de teologiska tvistigheter, som hans samtid var så upptagen av, kryptokalvinismen och allt vad de hette, de olika riktningarna. Han levde och verkade i ett land med barskt klimat, med klara och storvulna landskapskonturer, och hans religiositet var stor och enkel som naturen omkring honom. I den nämnda dikten om skeppens förlisning tackar han Gud för att han själv fick bevara livet:

Att jag för stora och för små
Guds lov ännu förkunna må.

Och det gjorde han också med iver till sin dödsdag. Hans prästgäll var stort, och vi, som leva i det tjugonde århundradets komfortabla förhållanden, ha svårt att föreställa oss de ansträngningar och strapatser, som då voro förbundna med prästens gärning i dessa avlägsna trakter. "Ty Nordlands präster dansa ej på rosor och violer", skriver skalden i minnesdikten över en annan nordlandspräst, som omkom i storm på en ämbetsresa. Tidigt och sent måste han vara till tjänst, när folket behövde honom. Avstånden voro väldiga, och annat sätt att komma fram på än båt fanns inte. Kallt och ruskigt kunde det vara i regn och storm. I "Nordlands Trompet" skildras nordlandsprästens mödor och faror:

Ty Nordland, således beläget är:
Guds lov må förkunnas bland öar och skär,
där sjöarna häva sig höga.
Så sker det ock titt, att "en talande mun",
Guds präst, får sin grav i den djupaste grund
och lycker bland fiskar sitt öga.

Men Petter Dass var alltifrån barndomen van att färdas ute på havet. Han kände vädrets och havets nycker och trivdes i sitt kall med alla dess mödor och faror. Och när han mången gång såg döden i ögonen på sina långa färder mellan öar och skär blev han inte rädd. Tvärtom, han tyckte

Alstahaugs prästgård.

Alstahaugs kyrka.

inte det var någon avskräckande tanke, att han skulle kunna "sluta bland fiskarna sitt öga".

Men det föll sig inte så att döden hämtade honom därute på den oroliga sjön. Petter Dass dog i sin säng år 1707, sextio år gammal. Då hade han redan i flera år varit bruten till sin hälsa och tidtals haft svåra lidanden.

Så populär var Petter Dass bland folket i Nordland, att fiskarna satte en svart lapp på sina segel som tecken på sorgen över den döde diktarpästen, och den kluten blev sittande kvar i nordlandsfiskarnas segel i hundra och femtio år därefter.

Satte folket Petter Dass högt på grund av hans redliga liv och muntliga predikan, så älskade det honom nästan lika högt för hans diktningens skull. Poesin på hans tid var ofta stel och fantasilös. Men Petter Dass hade den verkliga skaldeådran, han fann den smidiga och levande formen för sin vers, så att han aldrig verkade tråkig och enformig. Han hade tillika ett stort register att spela på, från visor och sånger till begravningsvers och rimbrev. Han har även skrivit några kärnfulla psalmer och evangeliska sånger — den mest kända är nog: "Herre Gud, ditt dyra namn og æra", vars såväl text som melodi äro kända av varje norrman. Och då han märkte huru lätt motiagligt nordlandsfolket var för allt han satte på vers, kom han på den tanken, att han skulle söka omsätta i rim några av bibelns böcker, för att på den vägen göra dem lättillgängligare, det vill säga, lättare att fatta med fantasiens hjälp, och lättare att minnas. Så kommo "Troens Bibelske Böger" till.

Gustav Vigelands skulptur av Petter Dass.

Samlingen återger i versifierad form Ruths, Esters och Judiths bok. Man förvånar sig över med vilken behändighet han satt dess urkunder på rim, troget följande prosatexten, utan att behöva tillägga eller frändraga något. Det är ej förundransvärt att de blivit så populära hos många generationer av både nordlandsbor och andra norrmän. Man kan exempelvis ta en strof ur hans beskrivning av perserkungens sal:

Se, hela stugan var behängd
med kostliga tapeter,
av silver och av guld bemängd
och sköna rariteter.
Därtill man stugans tak styrt ut,
såväl som väggen långa,
med månet kläde, mången klut
och duk i färger många.

Sådana skildringar äro väl ägnade att väcka fantasin hos människor, som leva sitt strävsamma liv långt borta

från konungaborgar och riddarsalar och inte veta stort om färgprakt och "sköna rariteter".

Men ingenting av det Petter Dass skrivit kommer upp mot hans "Nordlands Trompet". Nordlandsfolket har alltid älskat detta verk och när fiskarna i gamla dagar kommo till Bergen och fingo ögonen på en bokhandel, gingo de in och frågade efter "herr Petters bok". Fick man bara den, kunde det vara med andra böcker; det var egentligen bara den som var värd att läsa!

"Nordlands Trompet" är en skildring på vers av naturen och folklivet i Nordland. Det heter i den ståtliga inledningen:

Var hälsad bebyggande män,
från värden i huset till farande sven,
I käre och koftklädde bönder!
Ja, alla såväl ifrån Fjäre till Fjeld,
du som torkar din långa på hällen i Hield,
du som saltar din gråtorsk i Tönder.

Och så vidtager den ingående, poetiska beskrivningen av "Nordlands belägenhet", "Nordlands horisont, element och klimat", "Allehanda fåglar i Nordland", "Simmande djur i nordlandska havet" och många andra ting. Allt får han med; livet på havet, lapparnas liv, jordbruket, prästens arbete. Alla de fiskar och fåglar, som trivas i detta nordliga väderstreck, äro föremål för beskrivning och bli hälsade i denna förtrollande dikt. Skalden skildrar det långa vintermörkret, som ligger tungt över Nordland, de första solstrålarna, och så sommaren med de ljusa, dajliga nätterna, då livet är lätt att leva. Hela den mäktiga nordlandsnaturen stiger fram för läsaren i dessa verser och de ge en levande åskådlig bild av folkets slitsamma, av spänning uppfyllda liv där uppe vid "Världens ände". "Nordlands Trompet" är en sådan bok, som man kan läsa gång efter gång, för att ständigt få ut nya värden. Med sin djupa kärlek till fosterjorden och dess folk, sin väsensburna fromhet, sin grundmurade tro, har den blivit en klassisk, omistlig bok i den norska literaturen.

LAUKSUND I RAFTSUND.

Nordland saaledes beliggende er,
Guds Lov maa forkynnes
blandt Øer og Skjær
nagtet al Fare og Möie.

Petter Dass.

“Snö- stormarnas hem”

★

Äventyr kring Sydpolen

★

På gränsen till "Snöstormarnas hem".

Antarktis, den kolossala, utforskade kontinenten med sina femton miljoner kvadratkilometers område, har av polarforskarna kallats "Snöstormarnas hem".

Man antar att de lägsta temperaturerna på jordskorpan äro tillfinnandes i hjärtat av denna stora kontinent som ligger insvept i sin istid av långt strängare slag än den som en gång höll Europa i sitt grepp. I denna isiga ensamhet tårar det aldrig. Att färdas här är betydligt farligare än i Arktis, ty området kring sydpolen är en enda region av fruktansvärda snöstormar, som tvinga upptäcktsresandena att söka lä om de inte medvetet söker döden.

Sir Douglas Mawson, ett namn i raden av polarforskare, undgick döden i den isiga vildmarken genom en av de längsta, ensamma fotvandringar man någonsin hört talas om. Han var emellertid ändå mäktig göra en del observationer. Bl. a. kunde han efteråt berätta att den årliga medelhastigheten för de vindar han undersökte, uppgick till mer än 80 km. i timman. En annan berömd antarktisk forskare, professor Debenham, anser att uthålligheten, styrkan och frekvensen hos dessa antarktiska snöstormar är fullständigt otrolig. Något liknande existerar ej någon annanstans på jorden.

Skrivis.

Lägre temperatur än 70 köldgrader ha uppmätts inom vissa delar av denna av denna kontinent, om vars vidd och tomhet — faktorer som bidraga till kölden — man blott har oklara föreställningar. Men troligen är det den högsta kontinenten i världen med en medelhöjd på ungefär sju gånger Europas, och några av dess berg nå upp till Matterhorns höjd. På längden är den ungefär trettiotusen km., och Sydpolen ligger på en plåtå på en höjd av icke mindre än 3,500 meter över havsytan.

Men upptäcktsresande behöver inte tränga in på den antarktiska kontinenten för att finna faror. Förhållandena längs kusten äro också utomordentligt riskabla, något som en av veteranerna, kapten Riiser Larsen fick erfara i mars 1933. Han hade för avsikt göra en sedermera mångomskrivnen slädfärd tvärs över det utforskade området mellan Enderbys land och Weddels hav men hans expedition möttes av mer otur än någon annan expedition före honom.

Amiral Byrds fartyg "City of New-York".

Han förlorade såväl packning som hundar, när den förrådiga isen bröt upp. Han själv och hans kamrater kunde prisa sig lyckliga att de kommit med livet från det hela.

Isen är alla upptäcktsresandes fasa. Antarktik kan icke uppvisa något så överväldigande som den stora isbarriär, som skyddar den sydpolära ödemarkens kust, och som har en utomordentlig bundsförvant i de fruktansvärda snöstormarna, som tjuta över kontinenten. Dessa vindar förhindra att isen stabiliseras längs kusten, vilket gör att oceanen ständigt höjer och sänker sig och nästan omöjliggör landning. Det händer ofta att fartygen, som följa expeditionerna, befinna sig i omedelbar fara att förlisa.

Många av de äventyr som mött antarktiska forskningsresande under deras försök att avslöja den väldiga kontinenten, äro nu nästan legendariska. Ett av de mest spännande äventyren var den djärve amerikanske upptäcktsresanden amiral Byrd utsatt för, då han bokstavligen räddades ur dödens käftar. Han hade beslutat att tillbringa hela den becksvarta polarvintern ensam i en hydda 200 km. från expeditionsbasen för att utföra meteorologiska observationer.

Han hade massor av mat, men ingen hade räknat med sjukdom. Dramatiska trådlösa meddelanden berättade historien. Tilltagande svaghet hotade att fullständigt bryta ned honom. Tre desperata försök gjordes, innan han slutligen räddades. Den första expeditionen tvingades tillbaka av vintermörkret, snöstormar och kylan, den andra stötte på mekaniska svårigheter. Den tredje lyckades slutligen, men pina-

des otroligt av kylan, som var så fruktansvärd att pälshandskar och ansiktsmasker voro till ingen nytta, när männen kröpo fram längs slingrande, sönderskurna isryggar.

Byrds situation kan jämföras med det äventyr som en annan polarforskare, den förut nämnde sir Douglas Mawson, råkade ut för, endast med den skillnaden att Mawson i stället för att vara inmurad i en grav, ensam vandrade praktiskt taget utan föda 200 km. innan han nådde räddningen. Två följeslagare hade dött under vägen och all proviant hade gått förlorad. Detta hände under den australiska antarktiska expeditionen 1911—1914. Den ene av Mawsons följeslagare gick ned sig i en isränna med hundar, slädar och proviant och den andra frös ihjäl. Mawson var fullständigt uthungrad men han drog vidare, trots att han ideligen snavade över isrännornas kanter. Den sista matbiten var förtärd, tårna hade börjat svartna, döden tycktes säker — då det hände ett under. Fyrtio kilometer från kusten snavade han över en proviantdepå, som räddningsexpeditionen lagt ut endast en dag tidigare. Stärkt av ett mål mat blev han i stånd att ta sig ned till expeditionens bas.

"Ellsworth och Kenyon i livet. Allt väl". Dessa sju enkla ord i chiffer gnistades 15,000 km. från de södra polarregionerna och berättade i januari 1937 om en av de mest dramatiska räddningsexpeditioner i upptäcktsfärdernas historia. Man hade fruktat att Ellsworth och Kenyon hade flugit vilse bland icke kartlagda isberg och att deras aeroplan, Polar Star, krossats. De två flygarna hade planerat en flygning över den antarktiska kontinenten, över 3,000 km. utforskat och okänt land. Den våghalsiga flygningen lyckades nästan fullständigt, men de tvingades ned i brist på bränsle. När sedan deras trådlösa telegraf strejkade voro de förlorade för yttervärlden. Det berömda forskningsfartyget Discovery II sändes ut för att söka efter de två männen, vilka upptäcktes långt tidigare än någon vågat hoppas.

Flygmaskinens fördelar när det gäller hastiga förhandsrekognoseringar äro stora, men de flesta polarforskare med erfarenhet äro överens om att dessa områden endast kan fullständigt utforskas genom långsamma, noggranna expeditioner till fots. Detta är anledningen till att nästan alla expeditioner fortfarande medtaga hundar. Dessa djur äro av arktiskt ursprung. De äro de bästa hundar i världen för

(Forts. å sid. 27)

Ombord på Discovery II under gång i Ishavet.

Ett apropå till sommarens solförmörkelse:

DEN 19:de MAJ 1780

Ett av de märkligaste och mest oförklarliga naturfenomen, som någonsin iakttagits, är väl "den svarta dagen" i Nordamerika, fredagen den 19 maj 1780. Fenomenet iaktogs särskilt i de östra staterna och framför allt i Massachusetts, där folktraditionen än i dag har mycket att berätta om den enastående tilldragelsen.

De närmast föregående dagarna hade varit ganska regniga. På kvällen den 18:de maj gick solen ned "blodröd i tunga skyar", liksom bådande regn och oväder. Morgonen den 19:de maj grydde grå och mulen, och fram på förmiddagen regnade det, varefter molnen för en kort stund skingrades och solen lyste fram mellan skyarna. Först fram emot middagen var det man började ana att någonting ovanligt och enastående var å färde. Det började hastigt skymma, och skymningen övergick snart nog till fullkomligt nattmörker. "Solen dolde sig i en dimmig slöja och såg röd och hotande ut", är det bl. a. antecknat av samtida ögonvittnen om denna dag. För varje minut blev det allt mörkare, och snart måste man tända ljus i husen för att kunna sköta sina sysslor. Det berättas, att mörkret föll så hastigt, att hästarna ute på fälten blevo skrämde och satte av i sken och kunde ine lugnas förrän de kommit hem till sina trygga stall. Boskapen vände hem från sina beten i tro att det redan var kväll. Hönsen flögo upp på sina pinnar som de pläga göra emot nattetid. Det var nattens inbrytande mitt på dagen.

Som ett särskilt fenomen har antecknats, att vita tyger och klädespersedlar antogo en gul färg, som de sedan allt framgent bibehöllo.

Människorna blevo förfärade och trodde att den yttersta domens stund var inne. I städerna och byarna samlades man i kyrkorna och väntade under bön och sång på det som man trodde snart skulle ske.

Det väldiga mörkret skingrades icke förrän fram emot tiden för solnedgången. Blott för en kort liten stund lyste då solen fram mellan de väldiga alpliknande molnen, innan hon gick ned, och skymningstimmen var ungefär som normalt. Lördagen den 20:de maj grydde sedan strålände och klar.

Skalden Whittier har besjungit denna oförlömliga dag sålunda:

På en majdag i det flydda året
sjuttonhundraåttio utbreddes
över vårens blommor och friska liv,
över spirande fält och middagsgrönskan
ett stort, förskräckligt mörker.
Män bådo, kvinnor gräto,
alla väntade
att snart se molnen skingras
och Kristus blicka
ned ur skyn.

Den astronomiska vetenskapen, som ju är exakt, har intygat, att det inte förekom någon solförmörkelse i Nordamerika och Massachusetts i maj 1780. Den svarta dagen i Massachusetts är ett naturfenomen, som givit vetenskapen mycket att syssla med. Det har uppstått många teorier kring densamma, men ingen som till alla delar visat sig acceptabel. Man har framställt teorien om abnormt kompakta molnbankar och om något främmande ämne, som genom en meteor eller någon annan katastrof ute i världsrymden tillförts jordatmosfären o. s. v. Men ännu har, som sagt, ingen teori kunnat uppställas som helt och enhälligt vunnit vetenskapsmännens anslutning. Den svarta majdagen 1780 är alltså en av de oförklarliga gåtorna.

RÖTMÅNADSDJUR

Med fruntimmersveckans slut inträder röt månaden, en relik från den gamla bondepraktikan, allt fortfarande återfunnen i våra almanackor. Under denna tidsperiod, den 23 juli t. o. m. den 23 augusti, brukar icke blott högsommarvärmen kulminera utan även intresset för naturens nycker speciellt då en del biologiska företeelser av mer eller mindre sällsamt slag. "Rötmånadskalvar", "storsjöödjur", "havsormar" och allehanda missfoster, bastarder, monster och består uppträda då till lands och sjöss, och denna fabulösa fauna plägar i regel åtföljas av en nästan lika märklig flora, av vars frukter, kuriösa arter och produkter tidningarnas spalter och depeschfönster bruka digna ända till långt in på hösten.

Även en icke alltför uttömmande avhandling om röt månadens fantastiska flora och fauna skulle fylla volymer. Åtskilligt har också i själva verket redan skrivits i detta ämne, men om man söker efter dessa arbeten på biblioteken, är det som regel fåfängt att leta efter dem på avdelningen för naturvetenskap. Med undantag för några få gamla folianter och trosvissa verk från "naturalhistoriens" barn-dom — nog så givande på vis och sätt — skall man finna det ojämförligt mesta av ovannämnda vetande inom sådana specialfack som folklöre, mytologi, heraldik, symbolik, arkeologi etc. För att nu inte tala om psykologi, psykiatri m. m. dylikt.

"Den äkta röt månadskalven är ett rent fantasifoster", säger vår store anatom och patolog professor Ivar Broman i en intressant populärvetenskaplig uppsats, som nu för snart tjugo år sedan publicerades i en tidning just under pågående "epidemi". Däremot förnekar professorn alls icke den "oäkta" eller "halväkta" röt månadskalvens existens — han särskiljer arterna allt enligt graden av fantasi och sensationsmakeri hos notisförfattaren — och därmed är den tvehövdade eller sexbenta kalven, liksom en hel del andra konstifika röt månadsdjur, de facto och för all framtid räddade åt både vetenskap och press. Det är egentligen bara de utstofferingar och utsvävningar på diktens område, varmed vissa spjuvrar allt som oftast bruka utsmycka det sensationella fallet — för att göra det än mera sensationellt — som professorn tar bestämt avstånd ifrån. Han beskriver själv en nog så "äkta" röt månadskalv, som en gång skänktes till anatomiska institutionen i Lund, och den kalven bör, tycker man — även utan alla extra attribut — kunna tillfredsställa ganska högt ställda anspråk på fabelaktiga kräk och kreatur i värmeböljans tid. Denna kalv var icke bara ordentligt tvehövdad, den hade ävenledes två halsar och två svansar. Bålen var — åtminstone till det yttre — enkel, men f. ö. var det arma kräket utrustat med så många dubbla och tvefaldiga partier, att beskrivningen skulle ha verkat minst sagt tvetydig, om den nu icke härrört från en anatomie professor. Hela kotpelaren var sålunda dubbel — vilket visade sig vid obduktionen, då även de värsta miss-tankar besannades: missfostret hade icke bara två luftstru-par, två hjärtan, två matstru-par, två mjältar och fyra

lungor utan även inalles åtta magsäckar, enär nötkreatur ju som bekant är begåvade med fyra stycken magar — däremot hade kalven endast en lever. Läger man till allt detta, att djuret, utom de vanliga fyra benen, var försett med tvenne extra framben, som visserligen icke var fullt utvecklade men dock decimeterlånga, och att dessa framben, sittande på ryggsidan, ovanför de egentliga, sålunda voro riktade icke mot jorden utan mot skyn — då torde nog även den kräsnaste röt månadszoolog medge, att beskrivna kalv var en av de äktaste röt månadskalvar som sett dagens ljus och att man knappast skulle ha kunnat åstadkomma stort bättre resultat ens med fantasiens hjälp...

Härmed lämnas alla missfoster av olika slag åt patologer och andra forskares begrundan, och i stället be vi att i full frihet få framföra det kanske allra populäraste vidundret inom röt månadens så artrika och skiftande fauna, nämligen "storsjöödjuret" eller "stora sjöormen" — ibland, och då särskilt på landbacken, även kallat "draken" eller "lindormen", stundom också "hjulormen". Kärt barn har ju många namn, och knappast något djur, vare sig bland de nu levande eller utdöda arterna, torde ha begåvats med så många benämningar som just "storsjöödjuret". I Stockholms skärgård kallas sålunda ifrågavarande monstrem för "Salt-sjöödjuret", i grevskapet Inverness, Skottland, heter samma vidunder "Loch-Ness-odjuret", och praktiskt taget varena en något så när namnkunnig svensk insjö med en aning av rykte och anseende — den må sedan vara tämligen liten och oansenlig — håller sig med eget "storsjöödjur" och förhär-ligar detta djur med sitt namn. Det egentliga "storsjöödjuret" har alltså framförallt sitt hemvist i Storsjön i Jämtland, men varje röt månad medför ständigt nya sjöödjur — nu senast bl. a. "Tavelsjöödjuret" i Umeåtrakten — och på så sätt bli i sanning namnen legio, inte minst här i vårt sjö-och vattenrika land.

Otaliga äro beskrivningarna på detta, det ryktbaraste av alla röt månadsdjur, otaliga de berättelser, som både muntligt och skriftligt överlämnats åt tradition och eftervärld av ögonvittnen till fenomenet, och trots den väldiga mängden av varianter finns det dock en viss, rent av rörande samstämmighet i alla dessa vittnesmål från trovärdiga personer, den vedertagna benämningen på de benådade, som förunnats upplevelsen att få skåda havens och sjöarnas allra sällsamaste monstrem.

"Stora sjöormen" tycks nämligen förekomma i alla slags vatten, salt, "bräckt" och sött — bara där finns tillräckligt svängrum för en sådan koloss. Ty just de jättelika proportionerna är framför allt den punkt, vari alla framställningar och uppgifter stämma särskilt väl överens. Att den ocean-gående "stora sjöormens" längd anslagits till flera hundra alnar, är ju icke att bli alltför häpen för, när man betänker, vilken storlek bara en vanlig blåval kan uppnå, men när dylika bjässar synas vilja närma sig våra kuster, då bör man i alla fall ha skäl att dra öronen åt sig. Något svenskt "storsjöödjur" med så väldiga mått har lyckligtvis inte upp-

trätt ens under den värsta röt månadsvärmen, och man kan ju heller inte förvänta att sötvattensormen ens tillnärmelsevis ska kunna uppnå oceanvidundrens proportioner.

På senare tid har odjuret visat sig så gott som uteslutande till sjöss och endast under röt månaden, men det är inte så längesen samma monster — eller åtminstone en nära släkting — tycks ha bokstavligen gått på torra landet, mest i Småland, i det steniga och sjörika Varend, men även i Dalarna, Närke, Jämtland och flera andra landsändar. Visserligen uppträdde den stora ormen eller draken även då för tiden huvudsakligen under röt månaden, men ibland kunde den visa sig även vid annan tid på året. Om det stundom kunnat råda tvekan, huruvida havsvidundret och sjöodjuret varit att hänföra till däggjurens, kräldjurens eller fiskarnas klass, så hur det alltid stått klart för varjom och enom, att den på landbacken uppträdande arten tillhört reptilernas släkte.

Det är nu 60 år sedan vår frejdade etnolog Gunnar Olof Hyltén-Cavallius, "Varend och virdarnes" författare, offentligen efterlyste ett exemplar av en "drake" eller "lindorm", död eller levande, och utfäste en belöning på

1 000 kr. att utbetalas åt den som på hans gård, Sunnanvik, avlämnade ett dylikt byte och sålunda — som han säger: "åt vår fauna återbördade den nordiska fornvärldens fruktansvärdaste och berömdaste reptil — —". Var djuret dödat, skulle det levereras "i laggkärl" och där konserverat i brännvin...

Denna säregna utfästelse trycktes på en lös lapp och bifogades som ett särskilt inlägg i hans "Mémoire till Kongl. Vetenskaps-Akademien" med titeln: "Om Draken eller Lindormen", i sanning ett märkligt och talande dokument.

När ännu på 1880-talet en vetenskapsman av G. O. Hyltén-Cavallius kapacitet faktiskt på fullt allvar kunde ta i övervägande, om icke draken eller åtminstone någon art av forntidens jättereptiler möjligen kunde leva kvar någonstades i vårt land — ja, då må vi inte förundra oss över, att det hos menig man än i dag kan finnas en viss klockartro kvar på storsjöodjur och röt månadsvidunder av alla de slag... Hyltén-Cavallius hyser visserligen den äkta forskarens skepsis, och "såsom icke zoolog" väddar han just till "naturvetarna" att söka lösa problemet, men när

en målsman för denna lärdomsgren verkligen uppträder och säger sitt ord i en polemisk avhandling — D:r Hj. Mosén: "Ormhistorier", Lund, 1885 — så blir ingalunda vår store etnolog svarslös utan skriver med direkt adress till denne ganska spydige auktoritet: "Skulle nu, vid en fördomsfri granskning af alla dessa skilda vittnesmål", (de i häften avtryckta, beedigade berättelserna om "draken" eller "lindormen") — finnas genom dem vara till fullo ådagalagdt, att i vårt land ännu någon gång uppträder en reptil af ovanlig storlek, allmänt fruktad för sin styrka och stridbarhet samt i vår svenska folketro omgifven med en nimbus af uråldriga mythiska föreställningar, så lär icke något rimligt tvivel kunna uppstå, det vi ju i honom ha att igenkänna samma slags drake eller lindorm, som, under lika namn och med alldeles lika attributer, uppträder i hela vår äldre kulturhistoria. Vi ha då funnit den enkla nyckeln till mycket i våra traditioner, som hittills varit gåtfullt, och den lärda inbilskheten lär knappast vidare finnas befogad, att förklara de gamla nordiska folkens mest fruktade odjur och mest krigiska sinnebild, den svenske draken och den danske lindormen, för en fredlig snok, medan hon ler åt vårt lands sägner och hånar aktade samtidas berättelser, såsom "en vantro, som ser spöken på ljusa dagen".

Men låtom oss nu ta en titt på de "aktade samtidas berättelser", som Hyltén-Cavallius i form av "bilagor" vidfogat till sin "Mémoire till Kongl. Vetenskaps-Akademien" . . .

Det är sammanlagt icke mindre än ett femtiotal "trovärdiga personer", alla på ett par undantag när från författarens hembygd, Varend, som "på heder och samvete" eller — och de äro de flesta — på sin "salighets-ed" intyga, vittna och bedyra, att de med egna ögon skådat och ibland även dödat denna jätteorm, som allmänt kallas "drake", "lindorm", eller "hjulorm". Om också uppgifterna ang. djurets längd och storlek äro ganska varierande, så råder dock i det stora hela en märklig samstämmighet beträffande ormens utseende. Längden uppskattas från 4 å 5 alnar eller 6 å 7 fot upp till 12—15 alnar eller 18—20 fot och än mera (alltså från c:a 2—3 meter ända upp till både 7 och 8, ja, nära nog 10 meter) — tjockleken jämföres nästan oföränderligt med "ett manslår" — aldrig under 4—5 tum "i tvärmått". Ofta var ormen försedd med en "mahn", snarlik manen på en häst, gadden var alltid "röd, klugen och tjock som ett litet finger", ögonen voro stora som på en ko, gapet var fasansfullt, försett med gifttänder, stundom även de av fingerstorlek — och om han anfölls, sprutade han etter med en så ohygglig odör att den endast kunde jämföras med stanken från dödade drakars kadaver . . .

Ursprungligen innehöll Hyltén Cavallius' "Mémoire" endast 20 intyg av nu antydda slag, men år 1883 trycktes en andra upplaga, och det lilla häftet hade då svällt ut till mer än dubbla antalet vittnesberättelser samt försetts med en efterskrift och åtskilliga slutanmärkingar av utgivaren. I det senare tillägget, varav en utsago redan berörts, finner man en utvald samling uppteckningar och urkunder om drakar, lindormar och hjulormar, ett par av dem även från andra landsändar än Småland. Dessutom säger sig förf. ha fått mottaga ytterligare tolv (icke avtryckta) "vittnesberättelser från Varend, en d:o från N. Småland, en berättelse af Ingenjören i K. Landtmäteri-Kontoret P. E. Bergstrand om en stor orm, som han sett i Nerike" samt "en d:o af Landskapsmålaren C. A. Fahlgren om en stor orm, som af

honom blifvit sedd vid Grafstad i Roslagen" etc. Det är sålunda icke bara torpare oc hbönder, som förunnats se den märklige reptilen.

Medan "draken" och "lindormen" tycks ha uppträtt både till lands och sjöss — i varje fall visar den sig vara utomordentligt simkunnig — ser det ut som om "hjulormen" utslutande hållit till på landbacken. En nära nog regelrätt pendang är med all sin kuriositet berättelsen om en dylik hjulorm, som någon gång på 1600-talet härjade i Karstads oxhage i Furuby socken och skrämde bönderna så, att de inte vågade sig ut i skogen till sina kreatur. Då erbjöd sig en skräddare vid namn Jakob att dräpa ormen, om de som lön för hans besvär ville bygga en ny stuga åt honom. Bönderna gingo genast in på hans förslag, och sedan skräddaren haft en smed vid namn Hackeman att smida sig ett vapen, bestående av ett slags treuddig pik eller hillebard, begav han sig ut i skogen och lyckades efter en lång och hård strid döda odjuret, varefter Jakobs fick sin stuga med täppa och full besittningsrätt till döddagar . . .

Och härmed ber förf. av denna artikel att för sista gång citera G. C. Hyltén-Cavallius, genom att göra följande ord till sina egna:

"För att icke trötta våra läsare, stanna vi här med våra vittnesberättelser, änskönt vid utsträckt forskning ännu åtskilligt blifvit av oss samladt".

Dock näns art.-förf. icke förbigå historien om ett annat rötmanadsdjur, visserligen strängt lokaliserat till en annan trakt av Småland, nämligen Finnveden, men därstädes så mycket mera omtalat och beryktat. Detta rötmanadsdjur kallas på infödingarnas tungomål för "Den stora Bolmagäddan" och torde ha nära anförvanter i de flesta sjöar av Bolmens storleksklass och andra, större vatten. Där brukar fenomenet kallas "Gammelgäddan" o. d.

En fattig torpare och fiskare vid Bolmens strand hade föresatt sig att i ett huj bli en rik och berömd man och i varje fall skaffa sig och sin stora familj mat för vintern genom att fånga "den stora Bolmagäddan". Till den ändan smidde han en ofantlig krok av ett gammalt ankare, matade denna med en självdöd kalv, fäste kroken vid en tjugo famnars kätting, rodde ut om kvällen med betet på djupt vatten och surrade "reven" väl fast vid en hundraårig ek. Han sov oroligt på natten och steg upp i tidiga ottan för att vittja. När han kom ner till stranden såg han först inte ett spår av kättingen. Men när han blickade ut över vattnet, såg han långt långt ute på viken något som liknade en fiskbråte eller vase . . . Det var eken, som låg därute och flöt med rötterna i vädret . . .

Det kan man kalla napp, eller hur?

*

Naturligtvis kan en mängd berättelser om rötmanadsdjur utan vidare hänföras till samma art av skeppar- och rövarhistorier som ovanstående, men för somligt finns det trots allt ett visst underlag av sanning. Om man betänker vad en mened betydde för gamla hederliga och gammaldags troende Varendsbönder, kan man sannerligen inte en sekund betvivla, att Hyltén-Cavallius' intygsgivare med frommaste övertygelse och i genomgående god tro beedigat sina berättelser om draken och lindormen. En menedare som dör i sin synd, är ju än i dag enligt gängse religiös uppfattning för evigt hopplöst förlorad, i det han med egen mun avsaagt sig all nåd och barmhärtighet. Fördenskull är det otänkn-

(Forts. å sid. 24.)

Nils Brantzeg:

Detta hände på den tiden då inte alla pojkar skulle bli flygare.

Åtminstone för oss som levde i den lilla fiskarstaden S. Ytterst vid oslofjorden var det mera naturligt att välja andra yrken — helst såna som hade med sjön att göra och med doft av äventyr och främmande land.

Det fanns många möjligheter att välja på i den vägen. De flesta av oss skulle bli upptäcktsresande, sjökaptener, valskyttar (det yrket var för resten inte så dumt. En bra skytt kunde på den tiden tjäna mer än 150.000 kronor om året) eller sjörövare. En av de minsta i klassen, lille Tom, hade till och med beslutat sig för att bli indian.

Fiskare, småbönder, bodbetjänter och kontorister ville ingen bli trots att många av oss blev det sedan...

En sommar skulle vi bli pärlfiskare.

Den som kom på idén var naturligtvis Fredrik. Han var latast i klassen men också den mest energiske och uppfinningsrike när det gällde fritidens många möjligheter.

Han hade läst en bok som hette "Tusen äventyr i Stilla havet" och den skickades runt i klassen. Därmed var saken klar för de flesta. Så snart vi slutat skolan — och många ville inte ens vänta så länge — skulle vi skaffa oss en båt och sätta kurs söderut.

För att närmare diskutera våra planer samlades vi en dag på vår vanliga mötesplats uppe på Byfjellet.

Det blev ett möte som jag ännu minns i alla detaljer. Solen hade sjunkit i havet, röd och tung, och augustikvällens lätta skymning hade samlat sig i lövträden och i dalsänkorna under berget. Som alltid vid dylika högtidliga sammankomster tände vi bål. Någon hade med sig tobak som vi njöt av — eller i varje fall låtsades njuta av — medan vi med djupsinniga miner lyssnade på Fredriks långa och fantasieggande utläggningar.

Det viskades att Fredrik hade teaterblod i ådrorna, och det var mycket troligt av hans utseende och temperament att döma. Det fräkniga ansiktet var alltid fullt av liv — utom när han satt på skolbänken. Då såg han närmast död ut — och de gulbruna smala ögonen glittrade av de mest skiftande uttryck. Vi kände oss aldrig helt trygga i hans sällskap. Det var inte långt mellan munter ysterhet och vilt raseri hos honom.

Men där han nu stod, ivrigt gestikulerande och med håret stretande åt alla kanter, utövade han en besynnerlig trolldom. När han talade om de tusentals spännande upplevelser och de kolossala rikedomar som väntade oss, trodde vi honom blint.

Bara Jakob, pessimisten, såg som vanligt sur ut.

— Ja, ja, sa han tvärt då Fredrik så småningom gjorde en paus. Det är nog bra allt det där med bläckfiskar och hajar. Och pärlor stora som ägg har jag heller inte något

emot. Inte söderhavsflickor heller för den delen. Men vi kan inte resa till Söderhavet i badbyxor. Först och främst måste vi skaffa oss en stor och rymlig båt, en tusentonnare minst, och så proviant och utrustning. Vi måste ha dykardräkter och bogserpråmar och en massa andra saker. Och allt detta kostar pengar, mera pengar än vi kan spara i hela vårt liv.

Vi blev långa i ansiktet efter denna kalldusch. Att saken också hade en praktisk sida, det hade vi inte tänkt på.

Jakob satt en stund och stirrade in i flammorna. Sen sa han med ett nytt tonfall.

— Men det är i alla fall möjligt att det finns en lösning. Om det blir nödvändigt kan vi ta hyra och var för sig ta oss fram till en bestämd mötesplats, Filippinerna eller Bermuda eller vad det nu blir, och de som kommer först får vänta på de andra.

Vi tittade på varandra med nytt hopp i blicken. Några nickade samtycke. Detta var verkligen en vuxen mans ord. Nog kunde vi få hyra allesammans, det var inget tvivel om.

Fredrik stod på sin stenpedestal och vred nervöst på sig under det att han funderade på hur han skulle kunna hindra Jakob att ta ledningen.

— Och så är det ännu en sak, sa Jakob med ovanlig väl-talighet. Det kommer att dröja ännu en tid innan vi kan ge oss iväg, och den tiden måste vi dra nytta av. En någorlunda skicklig pärlfiskare kan vara under vattnet tre till fyra minuter. Och den första tiden innan vi skaffat nödvändiga redskap till fiske i större skala måste vi nog finna oss i att arbeta som vanliga pärlfiskare. Därför menar jag, sa han och höjde rösten, att vi borde sätta igång och öva oss så snart som möjligt.

— Öva oss! Vad menar du med det? kom det från Fredrik. Ska vi dyka efter pärlor hemma i badkaret kanske?

— Inte precis det, men vi kan i alla fall öva oss i dykning medan vi är ute och badar.

— Vi kan öva oss på land också, sa en av pojkarna. Jag menar med att hålla andan.

Jakob nickade allvarligt.

— Det är precis vad jag menar, sa han. Vi måste gå in för att stärka lungorna. Innan vi kan hålla andan i fem, eller åtminstone fyra minuter får vi inte ge oss. Fyra minuter på land motsvarar väl tre i vattnet förmodar jag. Vattentrycket och kroppens arbete kommer ju till.

Vi var på ett härligt humör när vi skildes åt den kvällen. Vi hade en välgörande känsla att vi fått en verklig uppgift att gå in för.

Nästa dag var det lördag, och det passade utmärkt för våra planer, för då slutade vi tidigare. Först hade vi slöjd två timmar och sedan geografi och botanik de återstående två. Under slöjden var vi alltför upptagna för att tänka på annat, men under Prebensens två timmar kunde vi börja träningen på allvar.

Vi mötte upp fulla av energi den morgonen. Många av oss hade klockor med sig, från små guldarmbandsur till stora kronometrar som vi lånat med oss hemifrån. Lille Tom hade tagit med sig en väckarklocka som lydigt och uppmuntrande tickade under bänkklocket.

De av oss som satt närmast katedern märkte snart att det var något gale med gamle Preben. Han doftade svagt av dålig konjak och vågade inte titta ut över klessen. I stället satte han på sig sina stålinfattade glasögon och började bläddra i skrivböckerna.

Under tiden tyckte vi det var lika bra att sätta i gång med övningen. Vi fyllde våra lungor med luft och höll an-

dan tills vi var blåviolettera i ansiktet, under det att vi växelvis kontrollerade Prebensens och klockan.

Det var länge sen Prebensens hade haft återfall. Den här gången hade han hållit upp nästan ett halvt år, och det var väl de långa uppehållen som gjorde att han fick fortsätta undervisningen. Men förr eller senare föll han på nytt.

Den här gången var Prebensens ovanligt dålig. Vi förstod att det måste ha gått hett till hemma hos honom på kvällen. Händerna skälvde våldsamt och bakom glasögonen var ögonen röda som på en cocker-spaniel.

Efter att ha samlat sig började Prebensens gå igenom hem-läxan för nästa geografitimme. Med en underligt död röst förklarade han texten för oss. Men rätt som det var höll han upp. Det var något som han inte förstod. Det var något som inte var som det brukade. Alla de vanliga småljuden — av skrapande fötter, av knastrande papper och viskande samtal — var borta, och det distraherade honom. I stället hade det kommit andra ljud som han inte kunde förklara, underliga tickande ljud och rätt som det var ohyggliga smärtfyllda stön.

Han strök sig över pannan med handen och såg ut över klassen för första gången under lektionen. Men vad var detta? Han höll på att mista balansen ett ögonblick.

Pojkarna stirrade på honom med glasartade, förhäxade blickar. Kulrunda intensiva ögon stirrade på honom från alla håll. En sådan uppmärksamhet var han inte van vid. Vad var det som intresserade dem så? Eller — nu blev han nervös — var det honom själv de intresserade sig för? Var det hans egen syndiga smutsiga själ de stirrade in i?

Prebensens gnodde sig förvirrat i ögonen. Men i samma ögonblick hände det igen. Det var Fredrik som hummerröd i ansiktet släppte ut luften ur lungorna under ett förfärligt stönande.

— Vad är det med dig? Är du sjuk? undrade Prebensens förtvivlad.

— Nej, då, jag är så väldigt frisk, svarade Fredrik energiskt.

— Men vad är det då med er allesammans . . . jag förstår inte riktigt . . . Och de besynnerliga tickande ljuden, var kommer de ifrån? Sitt stilla ett ögonblick är ni snälla . . .!

Vi satt stilla som möss en stund och lyssnade. Ljuden från åtta klockor av olika kalibrar blandade sig med varandra.

— Kan ni höra?

Prebensens stirrade med bedjande ängsliga ögon från den ene till den andre.

— Jag hör ingenting, sa Fredrik oskyldigt och vände sig om mot oss andra. Kan ni höra något?

Vi skakade lite skamset på huvudet.

— Nej, svarade ett par röster. Vi hör ingenting.

Prebensens reste sig med ett förfärligt uttryck i ansiktet. Han drog upp en blårutig näsduk ur fickan och torkade sig över den bleka pannan.

— Har ni något emot . . . att vi . . . att vi drar oss ner till stranden? stammade han. Jag är nog inte riktigt frisk. Vi kan ju ta böckerna med oss . . . och så kan ni bada efteråt.

Det hade vi givetvis inte något emot. Vi rusade ut i korridoren.

— Gå tysta är ni snälla, bad Prebensens då vi lämnade klassrummet, gå tyst i korridoren . . .

Det var bara en halv kilometer ner till stranden. Där slog vi oss ner på den vanliga platsen under en stor ek, där vi många gånger suttit och lyssnat till hur Prebensens med

(Forts. å sid. 27.)

Ceylon

— "de lyckligas ö"

Utsikt över Colombo.

Fartyget plöjer genom ljusgrönt vatten och lämnar efter sig en vitskimrande, bred skumrand. Havet ligger stilla som en oljesjö, och de ekvatoriala breddgradernas bländande solljus speglar sig i det. Ibland hoppar en flygfisk upp ur vattnet och efterlämnar en samling runda ringar på det ställe, där den åter dyker ned...

En mörk landremsa dyker upp vid horisonten. Det är Ceylon — "de lyckligas" sagoomspunna ö, som tycks förena den tropiska vegetationen med Indiens jordiska skatter. Buddhisterna kalla Ceylon "Den evigt friska pärlan på Indiens bröst", grekerna kalla den "Rubinernas land" och ki-

neserna "Landet där ingen lider". Då mohammedanerna slog sig ned på Ceylon, kallade de ön "Våra förfäders tröst efter fördrivningen ur paradiset".

Det har kämpats om denna jordiska sagoträdgård och det har på denna "De lyckligas ö" flutit mera blod än i hela Indien. Intet land i Asien har ett mera vilt förflutet. Först år 1750 dök engelsmännen upp, vilka sedan dess efter långa och svåra strider befäst och utbredd sitt herravälde över Ceylon. 1848 var det revolution i Kandy, men sedan dess har det fram till andra världskriget varit lugnt i dessa farvatten.

Ceylon var en gång förenad med Främre Indien, men havet förstörde landsträckan, och de många öar, som fartygen måste fara runt, äro de enda resterna av denna väldiga bro.

Colombo är Ceylons hjärta. I stadens hamn råder ett rörligt liv. Här ligga en mängd fartyg och cargobåtar, och mellan dem kila hamnbetjäningens snabba motorbåtar. Alla fartyg, som gå mot öster, lägga till i Colombo.

En bred huvudgata leder från hamnen in till hjärtat av staden. På gatans båda sidor finnas vita arkader, under vilka brokiga människomassor driva omkring. Ceylons befolkning är lika brokig som dess historia: singaleserna, som äro av medellängd och ha håret sammanbundet i en knut baktill, så att det är svårt att se om det är män eller kvinnor, de något mindre tamilerna, som bära Zivas tecken på pannan, morerna, som bevarat sin klädedräkt och sitt språk från sina arabiska förfäder, och vidare malajer och svartingar av alla de slag samt de s. k.

En kokosplantage.

Vägen till Rambodafallen.

burgers, ett blandfolk mellan holländare eller andra europeer och infödda. I berglandet på de norra slätterna finnas rester av Ceylons urinvånare, de negroida, småvuxna veddas, som leva av jakt och primitivt svedjebbruk. Deras antal är numera mycket litet. På sin höjd finns nu 3—4,000 veddas kvar, och det är troligare att deras numerär skall minska än ökas.

Om man far från Colombo till det inre av landet, är det som att resa genom en allé till en stor tropisk trädgård. Naturen här är så frikostig, att främlingen känner sig beklämd under dessa väldiga bambugrupper, som är 20—30 meter höga, och under dessa lianer, som äro så tätt sammanslingrade, att endast djungelns djur kan ta sig fram genom dem. Grupper av trädartade ormbukar, jättelika bambubuskar och palmer stå runt om. Kring dess grenar och stammar krypa slingerväxter, vilka bilda en tjock lövsal över marken och som endast släpper fram några fattiga solstrålar. Här växer bl. a. *Dendro Calamus*, som om våren dagligen blir 90 cm. högre. Urskogens bedövande doft fyller luften, en blandning av jasmin, peppar och lukten av sandelträ. Hela den ekvatoriala vegetationens under återfinnas på den eviga vårens ö.

Kandy är de singalesiska kungarnas gamla huvudstad. På båda sidor om vägen ligga risfält och gummiplantager, och larmet från maskinerna genljuder över nejden. I dalarna ligga risodlingar på sina bevattningsrasser. Vidare

Rötmånadsdjur (Forts. fr. sid. 20.)

bart, att någon enda av sagesmännen medvetet och mot bättre vetande avgivit falskt vittnesbörd och under edlig förpliktelse sagt sig ha sett något utan att vara fullt förvissade om att det de sett varit levande verklighet.

Den danske psykologen Alfred Lehmann ger ett mycket intressant och övertygande bidrag till förklaringen av en sådan gåta som dessa beedigade vittnesmål om drakar och lindormar. Lehman utgår från det bekanta och ofta bevisade faktum, att en människa alltid övertaxerar längden av en levande orm, som rör sig ute i fri terräng. Just denna övertaxering har bl. a. givit anledning till det ytterligt sega påståendet, att vi här i Sverige skulle ha mer än en huggormsart, en både större och giftigare än vår vanliga huggorm. Denna blir aldrig stort mer än en halv meter lång — honan, äspingen, som i regel är större än hanen, när dock aldrig över metern. Icke förty hör man folk stundom berätta, att de sett huggormar av både dubbel och tredubbel längd. Ju större en orm är, desto större blir övertaxeringen av dess längd, när man mäter med ögonmått. Att man vill uppskatta en orm av c:a en meters längd till kanske 3 à 4 meter — i gamla mått: 7 à 8 alnar eller 10—12 fot — är därför ganska förklarligt. Även om denna gängse synvilla icke till alla delar kan förklara den så ihärdigt bedyrade tron på drakar, storsjöödjur och andra rötmånadsvidunder, torde man säkerligen redan med begreppet synvilla vara inne på rätt spår.

Nära 100-procentigt deltagande i skärmbildsundersökning i Tierp.

Den av länsstyrelsen i Uppsala län påbörjade skärmbildsundersökningen har avverkat sin första etapp, nämligen Tierps köping. Över 300 personer ha i medeltal pr dag behandlats och antalet undersökta uppgick sammanlagt till 1.950 personer.

Resultatet av skärmbildsundersökningen kan visserligen ännu ej överblickas, men hälsovårdsnämnden räknar med att 98 à 99 proc. av köpingens befolkning deltagit. Den återstående delen av icke undersökta kommer att ständigt stå under hälsovårdsnämndens kontroll och det räknas med att slutresultatet skall bli 100-procentigt. Detta är också det enda riktiga, om undersökningen skall vara fullkomlig.

odlas sockerrör, tobak, mango, pisang, brödfruktträd, kanel, kinaträd, peppar, allt dock i mindre skala. Ceylon är vidare sedan gammalt berömt för sina rika fyndorter av rubiner, safirer och halvädalstenar.

I Kandy är antalet tama elefanter, vilka här användas till arbete på fälten, större än någon annanstans. Kautschukträden uppnå här en höjd av cirka 30 meter och kolibri-fåglarna flaxa i deras stora kronor. Bambubuskarna äro så stora att en europé gärna vill kalla dem träd. Vid den gulaktiga sjön ligger det berömda Dalada Maligawa, ett av Buddhas heligaste tempel, i vilken en av gudens tänder finns bevarad.

Hur de började...

VII.

GEORGE WASHINGTON

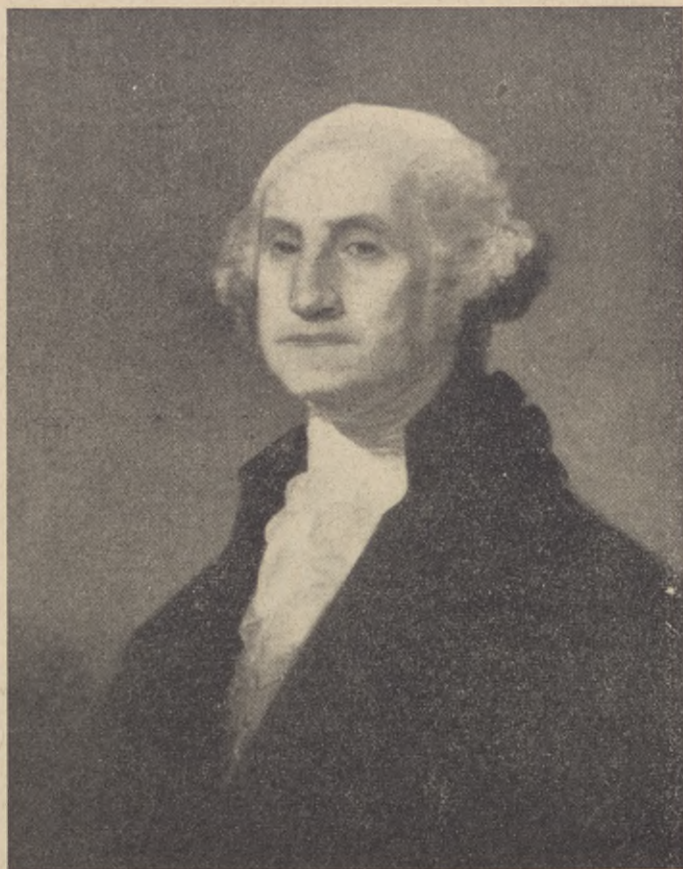
George Washington föddes den 22 februari 1732 på gården Bridges Creek vid Potomacfloden i norra Virginia. Fadern dog då George var endast tolv år, och han uppfostrades av den energiska och praktiska modern Mary Ball. Den enda skolundervisning George fick var av en äldre bror samt i en närliggande skola, där han särskilt visade håg för matematik. Vid femton år slutade han skolan och slog sig på lantmäteri, mätte upp moderns och grannarnas ägor och strövade för resten kring i Alleghanybergens vildmarker.

Nu blev han som artonåring av kolonialstyrelsen utnämnd till lantmätare på stat och tillika adjutant vid milisen. Han organiserade och övade den skara som befann sig under hans omedelbara befäl, studerade taktik och kastade sig över alla böcker i krigskonst som han kunde komma över.

Han fick snart tillfälle att visa sin duglighet. England var vid denna tid i krig med Frankrike och Canada samt områdena kring Mississippi. Vid 20 års ålder erövrade den unge Washington som chef för en truppstyrka ett franskt fäste i Alleghanybergen. Vid 22 år var han överbefälhavare över kolonin Virginias milis och räddade vid ett tillfälle genom sin rådgighet och sitt mod de engelska trupperna från fullständig undergång.

Efter fransk-engelska krigets slut slog han sig ned på godset Mount Vernon, som han erhållit i arv efter sin äldre bror, gifte sig och levde en rad år en lantjunkares lugna liv, var representant för Virginia vid den andra viktiga kongressen i Filadelfia och använde allt sitt inflytande för att förmå kolonierna till ett verksamt motstånd och försvar gentemot England.

När efter affären vid Lexington det blev nödvändigt att giva trupperna en överbefälhavare utnämndes Washington. Första året blev lyckosamt för kolonisterna och på som-

maren 1746 voro de tretton kolonierna rensade från brittiska trupper och brittiska ämbetsmän.

Nu proklamerade kongressen den 4 juli 1776 de amerikanska koloniernas — eller staterna såsom de började kallas — självständighetsförklaring, och United States of America trädde in i historien.

England sände fortfarande trupper över havet, och den 27 september slog den engelska generalen Howe vid Brooklyn Washington så fullständigt att han måste utrymma staden Newyork och över Delawarefloden dra sig in i Pennsylvanien. Intrycket av nederlaget, som till stor del, efter vad man på senare tid funnit, berodde på att kongressen tvingat Washington att bli stående i en militärt ogynnsam ställning, var överväldigande.

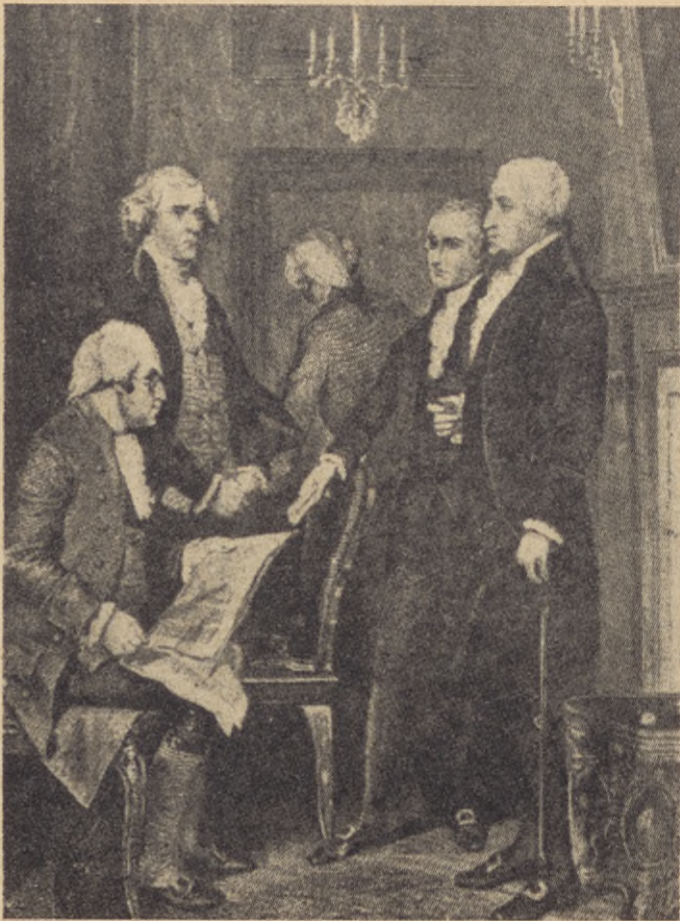
Washington hade oerhörda svårigheter att kämpa med, inte endast mot fienden utan även mot sina egna landsmän. Hans trupper voro, särskilt första åren, synnerligen dåligt utrustade. Uniformen var farmarens jaktskjorta, beväpningen den bajonettlösa studsaren. Något ordentligt kommissariat fanns inte och provianteringen skedde genom förråd av matvaror som den kringboende befolkningen frivilligt förde till lägret. Disciplinen var dålig och officerarna, tagna av manskapets egen krets, hade svårt att göra sig åtydda. Såsom alla unga, oövade trupper hade de lätt för att gripas av panik.

Kriget hade nu inträtt i ett för amerikanerna synnerligen kritiskt läge. Hjälpkällorna sinade, penningvärdet sjönk med svindlande fart, och att erhålla nödvändigt krigsmaterial från Europa blev allt svårare på grund av de engelska örlogsfartygens vakthållning.

Men nu inträffade något. Förståelsen för Amerikas sak

Huset där Washington föddes i Wakefield, Virginia.

Den första amerikanska regeringen sedan Washington befriat sitt land. Han själv stående bredvid den sittande ministern.

började tränga igenom i Europa. Där såg man i allmänhet med välvilja på den nya republiken i väster, som hade satt in sitt liv för sitt frihetsideal. Alla som hade något mot England, gynnade Staterna. De gamla arvfienderna Spanien och Holland gjorde sitt bästa för att stödja. Fredrik II i Preussen förbjöd engelsk truppvärning i sitt rike. Frankrike sände i hemlighet krigsmaterial av alla slag samt 2 milj. francs i guld samtidigt med att det officiellt intog en neutral hållning. Staternas agent i Paris var Benjamin Franklin, den store patrioterna, och han skötte sina kort väl. Från alla land drog officerare och äventyrare över havet för att kämpa för "frihetens sak".

Under året 1777 voro framgångarna växlande. Washington, som försökte hejda den överlägsna engelska sydarmén på dess marsch mot Filadelfia, blev i slutet av oktober svårt slagen och "upprorsstaden" intogs. Kongressen måste i största hast ge sig iväg. Men den 17 oktober hade den engelska nordarmén på 6,000 man vid Saratoga vid Hudsonfloden nödgats ge sig på nåd och onåd åt general Gates, en av Washingtons underbefälhavare.

Affären vid Saratoga gick liksom en stöt genom Europa. Alla kände att man stod inför ett världshistoriskt avgörande. Nu slöt Frankrike angrepps- och försvarsförbund med Amerikas Förenta Stater och året därpå trädde Spanien in i förbundet. Och då Holland avslöt handelstraktat med Staterna och exporterade sina produkter till dem, måste England också förklara det landet krig.

Men åter hopade sig svårigheterna för Washington. Han hade alltjämt inte endast fienden mot sig och omkring sig, utan även många och giriga och småsinnade landsmän. Flera av hans trupper gjorde myteri. Farmare, som skulle lämna hans trupper proviant, sålde skörden åt engelsmännen, som betalade med guld, i stället för till sina egna, som endast hade papperspengar. Engelsmännen slöt nu förbund med indianstammarna, och indiankrigets fruktansvärda grymheter släpptes lösa över landet och särskilt fick invånarna i Pennsylvanien, Maryland och Virginia göra bekantskap med indianernas vinande skalperingsknivar och nattliga brandfacklor.

Staterna voro nu — hösten 1780 — på randen av ekonomisk ruin och fullständig upplösning. Papperspengarna voro alldeles värdelösa. Kongressen sviktade. Alla förtvivlade. Aldrig hade Washingtons själsstyrka, lugn och mod bestått hårdare prov än under det tunga året 1780.

Men i början av året därpå blev en engelsk avdelning slagen i Syd-Carolina och i juli lyckades Washington med tillhjälp av franska trupper hålla engelsmännen fast i Yorktown. Då samtidigt en fransk flotta närmade sig, blev ställningen kritisk för engelsmännen, och den 19 oktober kom katastrofen: den engelske generalen lord Cornwallis måste ge sig med hela sin styrka, 8,000 man.

Med den affären slutade det nordamerikanska frihetskriget.

Intrycket var förkrossande i England och kung Georg och hans regering måste efter sex och ett halv års kamp tillgripa fredsunderhandlingar, vilka ägde rum i Paris sommaren 1782. Den 10 november undertecknades freden. I denna erkändes de tretton amerikanska kolonierna av England såsom självständiga stater.

Den 23 december 1783 nedlade Washington överbefälet och reste dagen därpå hem till sitt lantgods Mount Vernon — utan att ha velat motta den minsta belöning eller utmärkelse.

Han hade nu tänkt stanna på sitt gods under sitt återstående liv. Men den 1 februari 1789 valdes han till Förenta Staternas förste president, omvaldes fyra år därefter, nekade mottaga omval vid presidentvalet 1797 och dog på Mount Vernon den 14 december 1799, 67 år gammal.

Månadens bokpaket

(Forts. fr. sid. 11)

ett mycket svagt nummer i författarens produktion och man känner sig nästan generad över hans tilltagsenhet att göra ett kolportage, och därtill ett så självgott, småstadsmoraliserande kolportage av den europeiska tragedin som han tydligen bara bevittnat från sin ägandes ranch i the Middlewest, djupt indignerad över rutenheten i den gamla världen och genant okunnig om hur det verkligen såg ut. Vi hoppas som sagt över Bromfield i år och han får spotta upp sig betydligt om vi någonsin skall få tillbaka det förtroende vi fick för honom efter böcker som "Historien om Annie Spragg" och "24 timmar". Han är på glid.

Däremot ska vi naturligtvis ha en bra detektivroman med i bokpaketet. Det finns åtminstone två sådana att välja på: en av en gammal veteran i branschen: Agatha Christies "Klockan K." och en av en tämligen ny förmåga: Margery Allinghams "En gengångares

död". Båda tar nya grepp i den gamla fjärdingen, Agatha Christie genom att inte låta det oundvikliga mordet inträffa förrän i slutet av historien, och Margery Allingham genom att redan på förhand avslöja vem som är mördaren. Det besynnerliga är att detta inte inverkar på spänningen, för man är minst lika intresserad av hur man skall få klorna i honom som att få veta vem det är, och slutkapitlet jagar kalla kårar över ryggen även på en gammal förhärdad detektivromanläsare. Margery Allingham får vi nog höra mer av vad det lider och det skall bli enbart angenämt att få återknyta bekantskapen med henne. Christies bok är nog i jämförelse härmed en aning svagare. Man har en känsla av att hon har hittat på det mesta nu. Och en Christie utan Hercule Poirot blir ändå aldrig en riktig Christie.

Det var alltså bokpaketet för den här gången och jag packar alltså ner:

Bernhard Valery: *Gretchen i Tokyo*. Bonniers. Pris 11:50.

Sinclair Lewis: *Gideon Planish*. Norstedt. Pris 11:50.

Margery Allingham: *En gengångares död*. Bonniers. Pris 7:50.
eller

Agatha Christie: *Klockan K*. Bonniers. Pris 5:75.

Men däremot som sagt inte:

Louis Bromfield: *Vad blev det av Anna Bolton?* Bonniers.
Pris 8:50.

Pärlfiskarna (Forts. fr. sid. 22.)

verklig kärlek talat om blommor och småfåglar. Vid såna tillfällen brukade han kunna fånga vårt intresse långa stunder.

Men den här gången gick undervisningen trögt. Efter en stund gav han upp, fortare än vi hade hoppats.

— Kanske ni vill bada genast, sa han. Ni får en timme på er, men ni måste vara tillbaka i skolan innan vi slutar för dagen.

Under det att vi plaskade omkring i vattnet gick Prebensen fram och tillbaka på stranden och kastade då och då en halvt frånvarande blick ut över det knallblå vattnet.

Om det var Fredrik som kom på idén den här gången också, det vet jag inte säkert — det är möjligt att den uppstod av sig själv. Emellertid beslöt vi att spela Prebensen ännu ett spratt.

Då han vände ryggen till ett ögonblick, drog vi djupt efter andan och dök ner under vattenytan alla på en gång. På botten hakade vi oss fast vid stenar och tång för att inte flyta upp. Runt omkring oss såg vi varandras kroppar som genom en silverdimma under det att blodet dunkade allt starkare och starkare i ådrorna.

Hurdant Prebensen tog det hela kunde vi ju inte kontrollera, eftersom vi allesammans befann oss under vattnet, men det måste ha varit sällsamma sekunder då han stirrade ner mot sjön, sekunder då allting höll på att störta samman för honom.

Då han sist sett ut över sjön hade det myllrat av skinande bruna kroppar fulla av liv och nu — några ögonblick efteråt — låg vattenytan tom och livlös framför honom. Stum och blank låg sjön och speglade den blå himlen.

Efter en andlöst lång minut stack äntligen ett frustande

"Snöstormarnas hem"

(Forts. å sid. 16)

En spökgestalt i köldutrustning.

färder i "Snöstormarnas hem", ty de kunna uthärda den mest fruktansvärda kyla på samma gång som de kunna livnära sig på ett ben eller till och med på en frusen fisk.

Men det gäller att kunna sköta dem, det fick till och med Amundsen, polarfärdernas mästare, erfaras. Han berättar, att vid ett tillfälle kastade hundarna sig över varandra som en flock tigrar och slogs så att håret rök om dem. Men likväl tog sig dessa ilska hundar fram till Sydpolen. Aderton stycken nådde fram, entusiastiskt dragande uppför de fruktansvärda sluttningarna som visste de vad det var för ära som väntade dem. Tolv av dem återvände även triumferande till utgångspunkten.

Carve.

huvud upp och strax efteråt följde de andra tills samtliga var synliga. Men i det ögonblicket tror jag att Prebensen fick sitt livs värsta chock.

Då vi vadade i land stod han framåtlutad och höll sig med bägge händerna om huvudet. Ögonen lyste av en sällsam glans och det gick många dagar innan han blev någorlunda sig själv igen.

Våra planer om pärlfiske glömde vi så småningom. Men en god sak hade de med sig: Prebensen slutade att dricka — helt och hållet och för hela livet . . .

Bes:

"Drottningen av Saba"

När direktör Sark var på väg till sitt kontor mötte han brevbäraren i trappan.

— Något brev till direktör Sark? frågade han.

Brevbäraren tittade efter och räckte honom ett par brev som han stoppade i fickan. Kommen till sitt kontor, tog han fram breven och upptäckte att det ena var till hans fru. Han stoppade det tillbaka i fickan.

Därefter gjorde direktören affärer, talade i telefon, diktade brev, gick till lunch, kom tillbaka och gjorde fler affärer.

Kl. 5 ringde hans gode vän, direktör Biller, och frågade om han fick bjuda honom på middag. Han hade en god affär i kikaren, som herrarna kunde göra gemensamt. Jodå..

Direktör Sark ringde hem till sin fru och sa att hon inte skulle vänta honom hem till middagen. Han måste gå på ett viktigt sammanträde, och det skulle antagligen bli lite sent, för man gick nog ut och åt en bit efteråt.

Fru Sark var tämligen van vid "sammanträden", så hon fann sig i ödet.

Direktörerna Sark och Biller träffades, åto middag, talade om den fina affären och kommo överens. Affären syntes dem så lovande, att de beslöt sig för en s. k. helafton. De gingo på en teater, superade och ägnade sig därefter åt en del förströelser, som det begränsade utrymmet hindrar oss att skildra.

Klockan var 3 på morgonen, då direktör Sark kom hem — och fann sin fru liggande vaken i sängen.

— Det var ett ovanligt långt sammanträde, sa hon i olycksbådande ton.

— Ja, ser du, lilla vän, det var egentligen en bolagsstämma och efteråt superade vi och sen gick vi hem till direktör Biller och tog en vickning...

Plötsligt rusade fru Sark upp och började nosa och lukta på den äkta maken. Så skrek hon:

— Du ljuger... du har varit... åh, din usling... att du inte skäms... och vid din ålder...

— Jag försäkrar... vad menar du? stönade direktören.

— Tror du inte jag begriper mig på dina "sammanträden". Du har förrått dig! Du stinker ju parfym! Och en sån parfym sen... du milde!

Direktör Sark luktade på sin kavaj — och svor tyst inom sig. Hans fru hade rätt. Den stank parfym. Han var hjälpligt avslöjad...

Fru Sark satt på sängen och grät... grät över en trolös karl och ett förfelat äktenskap...

Medan hr Sark övertänkte möjliga förklaringar, tog han av sig den parfymdoftande kavajen och lade den över en stol. Ett brev föll ur innerfickan på golvet. Fru Sark var genast framme och nappade det. Hon tittade på adressen.

— Det är ju till mig!

— Ja, förlåt, lilla du. I morse mötte jag brevbäraren i trappan. Jag tog det av misstag... det var min mening att ge dig det...

Fru Sark öppnade sitt brev. Däri låg ett elegant reklamkort. Texten lydde:

(Forts. å sid. 31)

Fritz Stenlund:

LEKSAKSBILEN

Johan gick och tänkte på freden. Det var underligt att efter de långa och mörka krigsåren möta freden denna ljuva vårmorgon. Fred, vad betydde det inte allt! Befrielse för de fångslade och torterade, upprättelse åt de förorättade och nytt framtidshopp åt den lidande mänskligheten. Här hemma skulle freden också komma att betyda en hel del. Vårt land slapp bli indraget i farliga konflikter, sjöfarten skulle komma igång igen och vi skulle kunna återknyta förbindelserna med västmakterna och få kaffe och tobak och sakta men säkert kunna återgå till att leva ett normalt liv med ett rikligt tilltaget daglig bröd.

Han var på väg till stationen, ty han skulle fara in till staden. I det lilla trevliga förtortssamhälle, där han bodde, rådde stilla frid denna gudabenådade morgon. Här bodde mest sådana, som hade sitt dagliga arbete i staden. Det var välbärgade arbetare, som byggt sina villor själva, som betalt dem också och som hade sina äldre barn i läroverk. Stabilt folk var omdömet som skatteindrivare och avbetalningsagenter fällde om dem.

Han kände sig litet matt. Det var våren, förstas. Och så hade han legat svårt sjuk i ett par månader och hade väl ännu inte hunnit återfå krafterna. Men de skulle väl komma med tiden. Vi gingo ju mot ljusare tider i alla avseenden. Det var fred i Europa. Allting skulle bli lättare nu.

I den stora backe, som kallades Himlabacken, måste han stanna och andas ut. Det tryckte över bröstet och benen voro ännu ganska svaga. Högst uppe på backens krön stod en liten leksaksbil. Den hade stått där hela natten, förstas, och den lille slarver till pojke, som rådde om den, hade naturligtvis glömt att ta in den i går kväll. Barnen hade

det bra här hemma i Sverige. De hade fått leka sina lekar som vanligt, och de hade stått utanför kriget. De voro rökkindade och solbruna och skulle nog bli präktiga samhällsmedborgare med tiden. Ja, det var en sak att vara tacksam mot försynen över, att vi förunnats bo i ett vackert land med fridsamma och idoga människor, som hade förstånd att hålla fred med varandra och med världen.

Johan var betydligt över medelåldern och hade väl för länge sedan glömt sin barndoms lekar, men när han nu stod på backkrönet och andades ut, fick han plötsligt lust att titta närmare på leksaksbilen. Det var en bastant bil, helt gjord av trä, försedd med lastflak och en anordning, som skulle föreställa gengasaggregat. Den lilla pojke, som rådde om bilen, var född under kriget. Han hade aldrig sett en riktig bensinbil. Han trodde naturligtvis, att alla bilar måste drivas med gengas eller åtminstone att de måste ha en extra puckel där fram eller ett bihang slängande där bak. Johan hade läst i tidningarna om, att det fanns barn, som aldrig sett en apelsin eller en chokladkaka. De trodde nog, att en normal värld skulle vara så funtad, att där inte fanns utrymme för apelsiner eller chokladkakor.

Bara nu inte de äldre trodde, att världen alltid skulle se ut, som den gjort under de fasans år som gått. Människan får så lätt vanor.

Han gav leksaksbilen en puff med foten. Den började rulla nerför backen, först sakta och sedan allt fortare. Ja, det var en riktigt bra bil. Den gick så att det ven om det.

Han log för sig själv, när han fortsatte backen nerför mot stationen. Tänk att han, gamla karn, kunde intressera sig för någonting så obetydligt som en leksaksbil!

Någonstans bakom honom hörde han hur ett fönster slängdes upp och en bullrande basröst frambringade fula och hotande ord. Det lät inte vackert i denna fridsamma morgonstund. Men ingenting är ju fullkomligt. Det måste väl alltid finnas någon skönhetsfläck. Och för övrigt visste han, att de hederliga och skötsamma invånarna i samhället hade ett språk, som visserligen var rättframt och målande men inte alltid så vackert. Någon skönhetsfläck måste ju alltid finnas, som sagt.

Snart satt han på tåget och inom en halvtimme var han i stan.

På Vasagatan rådde ett sjudande liv som vanligt. Men i dag var det någonting alldeles särskilt. Det flaggades i vartenda hus och folk gick i stora flockar på gatorna och viftade med vimplar och småflaggor. Det hurrades och jublades, och den annars så stränga och allvarliga polisen lät detta ske. Det var freden, som firades. Och Johan sällade sig till de tågande och hurrade med dem.

Det var en underbar dag, även om den kanske mattade Johan för mycket. Han var ännu inte stark nog att helt ge sig det brusande livet i våld. På gatorna gingo blomsterprydda människor, som skulle fara hem till sitt fosterland igen efter fem års nödtvungen vistelse här i fredens land. De voro glada och de hurrade, och somliga av dem hade glädjetårar i ögonen. En underbar dag!

Johan hamnade på en restaurang, där folk ställde sig på borden och hurrade och sjöngo.

— Til lykke! Paa gjensyn!

"Ja vi elsker...", "Det är ett yndigt...", "Du gamla, du fria..."

Trött men glad över att ha fått upplevat detta satte sig Johan på förortståget och åkte hem i kvällningen. Han lutade sig tillbaka mot ryggstödet, slöt ögonen och försökte samla sina intryck. Och han tänkte: Det är inget tvivel om, att freden äntligen kommit. Och det var en händelse, som såg ut som en tanke, att freden kom just i vår tid, då allting nydanas och längtan spänner över vida vidder.

*

Det var mycket folk med tåget. Dels var det kvinnor, som varit inne i staden för att titta på ståten och så var det arbetarna, vilka som vanligt fått arbeta dagen i ände och nu vände hem med sina tomma termosflaskor och unicaboxar.

Vid hans station steg minst ett hundratal personer av. Det var mycket för den lilla stationen och vittnade om, att det var någonting ovanligt på färde. Ja, det var freden som kommit.

I villorna hade man fönstren öppna för att släppa in vårsolen, och Johan hörde, hur det slamrades med grytor och pannor i hemmen. Det var middagtid för de hemvändande och trötta. Ofta stod det en liten parvel vid grinden och väntade på far, som nu kom med tåget. Här rådde den verkliga idyllen och friden. Här bodde lyckliga, fridsamma och goda människor.

I Himlabacken fick han sällskap med en sturvuxen man, som hade gått ifatt honom.

Den sturvuxne gick först tyst bredvid honom och tittade på honom. Så sade han:

— Jaså, det är du, som inte kan låta bli ungarnas leksaker!

Johan fattade inte meningen. Han hajade till vid att den för honom fullkomligt okände mannen duade honom.

— Är du så högfärdig, så du inte vill svara! Jag tycker du skulle vara så gammal, att du lät bli andras tillhörigheter. Jag såg dej nog i morse och jag ropade på dej, men du iddes inte svara.

Mannen talade högt och en flock skolbarn, som var på hemväg, slöt sig till, ivrigt lyssnande.

Det gick upp ett ljus för Johan. Leksaksbilen, som han såg i morse.

Han log förstående mot mannen och sade:

— Jaså, leksaksbilen...

— Just den. Var gjorde du av den?

— Det var bara på skämt och jag visste inte...

— Håll käft! Du visste nog!

Och i detsamma dunkade det till i Johans huvud. Läpparna domnade och han kände, att det kom fram blod. Han hade fått ett slag.

Den sturvuxne gick ifrån honom med en hälsning:

— En annan gång låter du bli sånt där, annars ska du få stryk så du minns det.

Johan var för omtöcknad för att riktigt kunna göra reda för sig, vad som egentligen skett. Men när han kom till sin grind och vände sig om, såg han, att skolbarnen följt honom på avstånd ända dit. När han tittade åt deras håll, sprungo de sin väg.

*

Han var hemma några dagar och skötte sitt arbete. Det var fortfarande lika strålande vackert vårväder och björkarna hade fått sin första spåda löv. Vid den här tiden på året brukade han sitta ute i solskenet med sina böcker, men i år gjorde han det inte. Det var dels den saken, att han fortfarande kände sig litet klen. Och så var det någonting annat, som gjorde, att han inte fann omgivningen så tilltalande längre. Trots solen och värmen kände han, att det låg hat i luften. Det var någonting som stod emellan honom och grannarna.

Det var kanske dumt av honom att fästa sig vid den sturvuxne mannens beteende. Mannen kanske inte var riktigt nykter, och då kan ju allting hända. Det vore bäst för dem egna sinnesrons skull att förlåta honom. Och redan i dag skulle han tala med mannen. Det var ett litet missförstånd, som väl borde kunna redas upp.

Han for in till staden som vanligt och kom tillbaka på eftermiddagen. Han var den enda passageraren som steg av vid stationen.

Nedanför Himlabacken stod en grupp skolbarn. De voro lekkamrater och grannar och brukade hållas på vägen med sina lekar. Vid den här tiden på året hoppade flickorna hage och pojkar spelade kula. Vägen var deras lekplats och här kunde de leka utan fara, ty trafiken gick inte fram här. Det var alldeles för backigt till det.

När Johan kom förbi barnen, neg en flicka för honom och sade:

— Vackert väder i dag!

Johan lade märke till, att hon var rödhårig och fräknig och hade hopknipta läppar.

Han lyfte på hatten och sade:

— Visst är det vackert väder.

— I morgon blir det också vackert, sade flickan.

— Kanske det, sade Johan förstrött.

— Då kan farbror gå ut och leka med bilarna.

Då brast hela skaran ut i hänskratt.

Johan stod förvirrad och visste inte, vad han skulle ta sig till. Så skakade han på sig som en våt hund och gick vidare vägen framåt. Men barnen följde honom till grinden, och när han stängt efter sig skrek en liten pojke, som inte var äldre än att han nyss börjat skolan:

— Skitgubbe!

*

Som natllitteratur hade Johan ett verk, utgivet av en internationell kommission. Det verket handlade om det stora problem, som uppfostringen av f. d. totalitärstaternas förvildade ungdom utgjorde. Det gällde att ge denna ungdomen en ny inställning till livet. Där fanns barn, som voro födda under våldstiden, som fått dennas lärar inpiskade i sig och som helt naturligt fått den uppfattningen, att det rådande systemet var det enda tänkbara och rätta. Det fanns här en stor uppgift för världens socialt och kulturellt intresserade människor.

Johan sov inte en blund den natten. Han försökte läsa det digra och välskrivna verket, men han förmådde inte hålla sina tankar samlade.

När det äntligen grydde, steg han upp och packade sina kappsäckar. Han kände behov av att komma bort från sin gamla miljö. Här skulle han aldrig mer komma att trivas. Det låg som ett tungt dok över samhället. Det låg hat och oförsonlighet i luften.

Han hade blivit ett offer för denna oförsonlighet. Det kanske var en bagatell som han borde sätta sig över. Men han orkade inte med detta. Och han förstod, att bakom de vitmålade grindarna och innanför väggarna i de trevliga villorna, rymdes ännu mera oförsonlighet. Han kände ingen människa här i samhället, men han hade hört kvinnorna sladdra om hustrumisshandel och barnplågeri. Han hade aldrig lånat sitt öra åt något sådant, men han förstod nu, att det var en rätt allvarlig sak. Han skulle resa härifrån för att komma undan den otäcka stämningen. Men skulle det bli bättre någon annanstans?

När hans nu för sista gången gick till stationen släpande på sina väskor, fick han se ett föremål ligga i diket. Det var någonting han kände igen. Det var leksaksbilen.

Aha! Trodde verkligen mannen, som slog honom, att han stulit bilen? I så fall vore det ju lätt att klara upp missförståndet.

Han tog bilen med sig, ställde sina väskor vid mannens grind, gick in och ringde på. Mannen själv öppnade:

— God morgon, sade Johan artigt.

Mannen tittade mörkstrande på honom utan att svara.

— Jo, det var angående den där leksaksbilen. Jag hittade den i diket här nedanför. Den hade tydligen...

Mannen rök till sig bilen, steg ut på trappan och sade:

— Ge dej iväg. Och visa dej inte mer här, för då...

*

På stadens gator rådde ett sjudande liv. Det flaggades i fönster och på flaggstänger, människorna hade prytt sig med kokarder och blommor och hurrade för den fred, som nu äntligen kommit efter många långa år av fasa, hat och oförsonlighet.

På restaurangerna ställde sig folk på borden och sjöngo för freden, för friheten och för människolyckan. Johan lyssnade förstrött liksom det inte angick honom.

"Drottningen av..." (Forts. fr. sid. 28)

Högt ärade Fru!

Vi tillåta oss meddela att vi just i dagarna fått in en ny förtjusande Parfym, "Drottningen av Saba", som är något av det delikataste i branschen. Vi hoppas att Ni vill göra oss äran av ett besök. För att ge Er en aning om vår nya Parfym's delikata doft, ha vi impregnerat detta kort med "Drottningen av Saba". Alltid till Er tjänst, tecknar vi vördsamt

PARFYMERI PARISIEN

(krumelur)

Medan fru Sark läste, hade stanken spritt sig i hela rummet. Hon öppnade ett fönster, rev sönder kort och kuvert och kastade ut bitarna i natten. Därefter tog hon hr Sarks kavaj och hängde ut den på balkongen. Därefter kastade hon sig till makens bröst och snyftade:

— Älskling, kan du förlåta mig för det hemska jag misstänkte dig för... men du förstår... den där hemska doften höll på att göra mig galen...

Hr Sark såg ut som den, som nås av en benådning under galgen. Har verkligen en syndig människa rätt till en sådan tur? Han sade:

— Visst förlåter jag, kära du... men att du bara kunde tänka dej...

Vad hr Sark själv tänkte var detta:

— Det är väl sådant som kallas änglavakt. Gud signe det fördömda parfymskojet...

— ★ —

Folkpensionen förbättras? Vid Sveriges folkpensionärens riksorganisations kongress i Stockholm redogjorde statsrådet Möller för folkpensionens tillkomst och svårigheterna att få till stånd en ökning i det pensionsbelopp som nu utgår. Nu erkänner man att det är en riktig princip att de gamla få en pension så att de kunna leva bekymmersfritt. En definitiv reform på detta område kan troligen genomföras under nästa riksdag. Det beror på socialvårdskommitténs förslag.

Socialvårdskommitténs ordf. landshövding Eriksson meddelade att betänkandet kan väntas i höst. Inte mindre än 22,000 folkpensionärens levnadsförhållanden ha undersökts, inte minst deras bostadsförhållanden. Kommittén kommer att lägga fram långt gående förslag till förbättring av pensionerna.

ETT ANSIKTSVATTEN

som mer än 30 år hållit sig i marknaden, oöverträffat, är

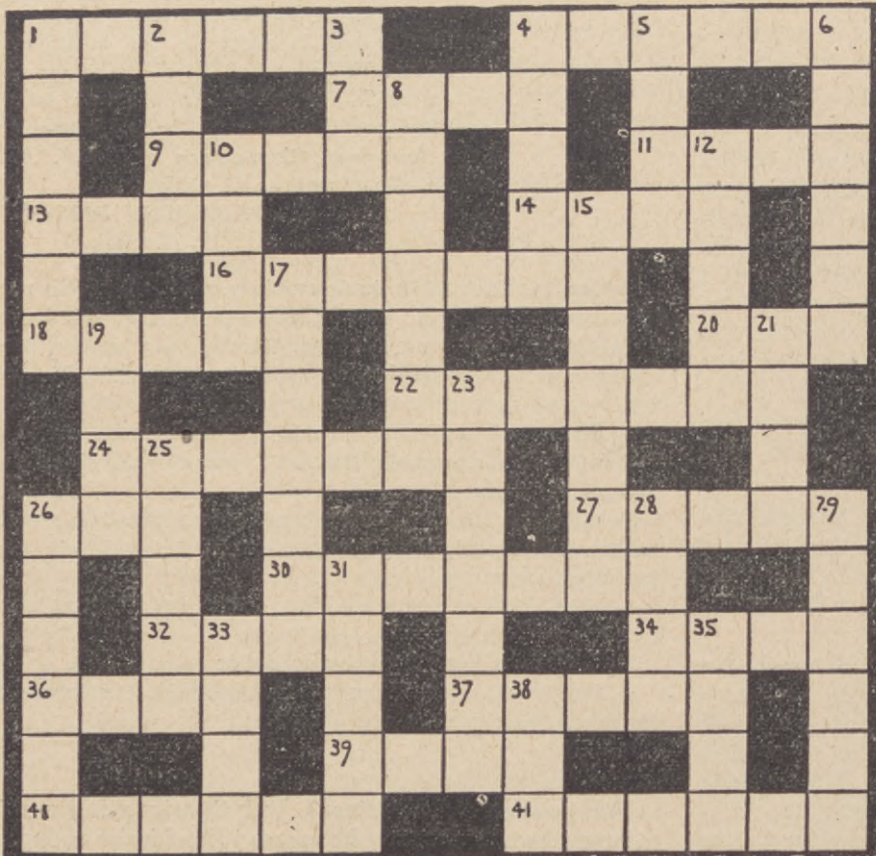
LANDÉNS LAVENDEL

Det påtvättas med bomull, renar huden och lämnar en osynlig, skyddande hinna, som ligger kvar några timmar utan att hindra hudens funktioner. Ett universalmiddel mot slapp, grov och narig hy. Använd det dagligen och Er hy bevaras frisk och klar. **Tusenden använda Landéns lavendel med lika stor förtjusning som framgång.** I samband med Landéns lavendel utgör användandet av

LANDÉNS MANDELSALVA

den enklaste men grundligaste metoden för ansiktsvård Hos parfymhandlare landet runt.

KORSORD Nr 7

VÅGRÄTA ORD.

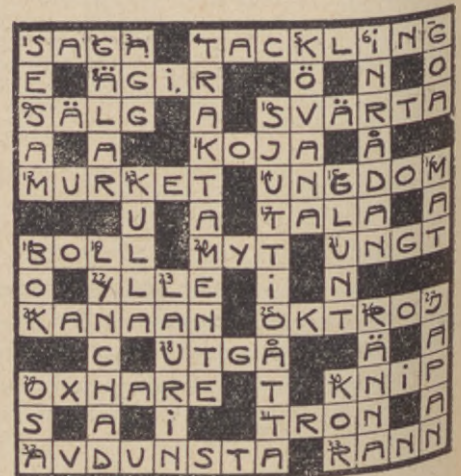
1. Vad är en skeppskatt? (6)
4. Om en sådan person torde man kunna säga, att extremiteterna beröra varandra. (6)
7. Ett ord för hela mänskligheten (4)
9. Den svenska insektsvärldens "big man". (5)
11. Har svarte Jim i blodet. (4)
13. "Sol, sol du varma, milda, förbarma dig över nordens, frigör den — frostbundna jorden!" (4)
(Fröding)
14. På kung Orres tid. (4)
16. I Pans kulisser en föreställning, som sker i otta och ej i kvällning. (7)

18. Druvans blommor. (5)
20. Fråga vi med tanke på framtiden. (3)
22. En våt kvälls fuktiga förlängning (7)
24. Fettisdagsbullen på August Blanchés tid. (7)
26. Skall försvaras. (3)
27. Inget vanligt möblerat enkelrum. (5)
30. Simmar Vintergatan omkring i. (7)
32. Kan flicka heta och ta plats i. (4)
34. En verkligt efterhängsen person må liknas därvid. (4)
36. Växt som hamnar i fabrik. (4)
37. Hade förr sin givna plats i loge. (5)
39. Atlas. (4)
40. Ett sändebud från Vatikanen. (6)
41. Lejonbacken är vårt förnämsta arbete i —. (6)

LODRÄTA ORD.

1. Vi ha verkligen en som vi kunna se upp till. (6)
2. Tungan är en — lem, säger psalmisten. (4)
3. Har ben i rokokon. (3)
4. Rar böna. (5)
5. Endräkt. (4)
6. Tänker ni kanske på, när ni hör ordet länsa. (6)
8. Tysk författare eller oljud nerifrån. (7)
10. Kan åstadkommas genom inbördeskrig. (4)
12. Material till vitt täcke. (5)
15. Kneip. (7)
17. Giv dem, o Herre, din eviga ro... (7)
19. Han omtalades allmänt på grund av skatten i Stockholm. (4)
21. Hade kloka gumman sina medel mot. (4)
23. Förstör säd. (7)
25. En som har sinne för det sköna. (5)
26. Jonsson skulle ta livförsäkring. Men agenten påpekade, att den måste kombineras med brand-dito. Jonsson hade nämligen —. (6)
28. Man trodde åtminstone förr på en sådan fördömelse. (4)
29. S. k. månsken. (6)
31. Jag ska dra mej tillbaka.... (5)
33. Den som har —, han gör som han vill. (4)
35. Tänk på sömnad eller fiske. (4)
38. Vår vapenlösa trygghet än. (3)

Lösning till korsord nr 5.

Första pris, 10 kr., gick till fröken Gunnel Tengelius, Dagsbergsvägen 3, Norrköping, andra pris, 5 kr., till Eric Lund, avd. 7, Sandträskes sanatorium.

LÖSNINGAR

till korsord nr 7 skola vara oss tillhanda senast den 15 aug. Två pris utdelas på

Korsordsnyckel

196 sidor c:a 40.000 ord

Kr. 3:—

I bokhandeln eller direkt från

GEORG FRÖSTRÖM

Box 611, Köping. Postgiro 28 77 77.

Namn

Bostad

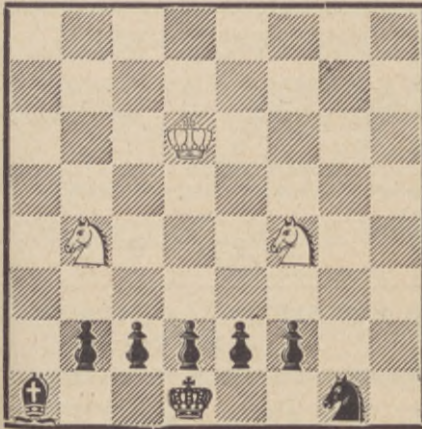
Postadress

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

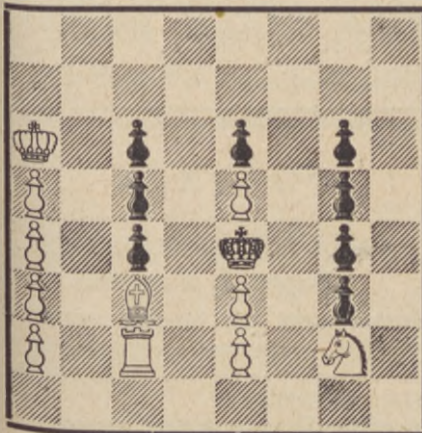
Vi låta A. W. Shinkman, en skicklig kompositör av lustiga och originella problem, bidra till underhållningen i den sent omsider anlända sommarvärmen. Största nöjet kommer kanske problemet nr 110 att bereda. Låt för all del inte dragantalet avskräcka! Det hela är mycket lättare än det låter.

Problem nr 108.

Matt i tre drag.

Problem nr 109.

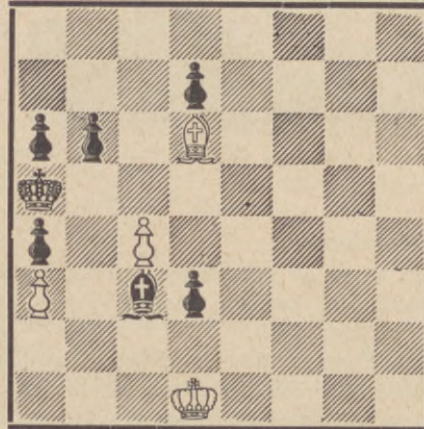

Matt i fyra drag.

resp. 10 och 5 kr. Lösning i september-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 7".

Problem nr 110.

Matt i tolv (!) drag.

Lösning. Studie av A. Troitzky: 1. Le3, Lh2. 2. Lf4, Lg1. 3. f6, Ld4. 4. f7, Lg7. 5. Le5†.

— ★ —

Kronan betalar.

Svenska turistföreningens tidning berättar i översikten "Från STF:s arbetsfält" följande:

"Dimmorna lägrade sig allt tätare och på den stora turiststationen gjorde en krigsmaktens herre med stjärnor och ränder sin entré. Han gick fram till disken där man säger sitt namn och får sitt rumsnummer.

— Medlem? frågade den omtänksamma föreståndarinnan.

— Det hör inte hit, sa han med stjärnorna.

— Ja men . . .

— Det har inte med saken att göra.

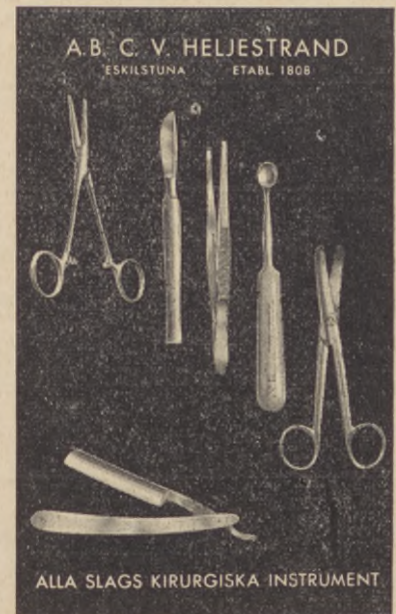
— Ja, men det blir billigare . . .

— Billigare, sa stjärnorna högdraget, spelar ingen roll i det här sammanhanget, det är Kronan som betalar . . ."

— Våldigt sån fin solbränna kamrern fått i ansiktet. Är den från skärgården?
— Nä, de e hembränt.

PAUL U. BERGSTRÖMS A. B.

Är ni fliniga och grå i huden? Försviela ej!

Sebusan svavelcrème hjälper — ofta på en enda natt — mot kvinnor och oren hud. — Gör huden ljus, ren o. torr. (Pris kr. 2:— pr tub.) Sebusan Nat- och dagcrème läker... sammandraget... bleker... och förfinar hyn. (Kr. 1:— pr tub.) Det bästa puderunderlaget är Sebusan dagcrème. Hos apotek och färghandlare samt övriga affärer i branschen eller direkt från SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm 8.

SEBUSAN håller vad annonsen lovar!

G Ä V L E

J. HEDMANS LITOGRAFISKA TRYCKERI

Eftr. LISA KRUSE

Spec.: Reklam-, Emballagestryck m. m.
Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER
och husbyggnadsreparationer
utföras förmånligt

PRAKTISKA BYGGNADS AB
Drottninggat. 56 Tel. 29 68, 39 69
Infordra kostnadsförslag

H U D I K S V A L L

WALLNERS Helsinginne-Industri
Tillhandahåller Linnevaror, Ylle- och
Bomullsvävnader, Filtar, Mattor, Gar-
diner m. m. Gynna våra befullmäktigade
ombud, och Ni blir själv gynnad. På
platser, där vi förut icke äro represen-
terade, antaga vi ombud.
Telefon: Hudiksvall 93.

K A L M A R

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer
A.B. Sievert & Fornander
KALMAR. Telefoner: 7, 215, 1515

K I R U N A

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)
Tel. 109
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

K R Y L B O M E D O M N E J D

BRUNNSBORRNINGAR
i berg och jord utföras med moderna
brunnsborrningsmaskiner av vana
borrare. — Infordra kostnadsförslag.
ASLUNDS RÖRFIRMA
KRYLBO — TEL. 11 15.

— Vi kan bara sälja åt gamla kunder.
— Jag är 101 år.

I Lundensia

som utges av Föreningen Lundensare i
Stockholm, berättar Theodor Tufvesson
ett par anekdoter.

På tåget mellan Ystad och Tomelilla
träffas Ola och Lars, och de har inte
mötts på länge. Då säger Ola:

— E du gjut (gift), Lars?

— Ja, di e ja.

— Aah.

Paus.

— Ja, di vill sia, kommer det så från
Lars, gjut ä ja inte precis, forr kvinjan
hon e dö.

Lång paus. Och så kom det från Ola:

— Ja, men di va ju liavell forargligt.

Hos läkaren

— Hallå, är det doktorn — min son
har svalt en blyertspenna.

— Jag kommer strax. Kan ni vänta i
tio minuter?

— Ja, vi kan skriva med bläck under
tiden.

— Jag har hört, att du skulle ha gift in
dig i en större firma.

— Ja, det skulle man kunna säga, en
änka med 12 barn.

L J U S D A L

Edeforsens Kraftaktiebolag

Tel. 11 82

Tel. 11 82

Förstklassigt lager av: Elektrisk arma-
tur, elektriska kokapparater och stryk-
järn, elektriska kylskåp

Billiga priser!

Gör förfrågningar!

L U L E Ä

LULEÄ KEMISKA TVÄTT
Smedjegatan 24 Telefon 14 66

L U L E Ä

KEMISK TVÄTT — ANGPRESSNING
Ring Ni, så hämta vi!

BRUNNSBORRNINGAR

utföras av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN
Box 524 - L u l e ä - Tel. 3191

M A L M Ö

**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT**

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
M A L M Ö Telefon 153 80

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNAS

REKOMMENDERAS
OLGA HELLQVIST

M O T A L A

ANNA JOHANSSONS EFTR.

Bageri & Konditori

Drottninggat. 21, Motala. Tel. 441.
Vår konditoriservering rekommenderas

GJUTMODELLER

DALSTRÖM & LÖFGRENS
Modellverkstad

Post- & Godsadr.: Motala Verkstad.
Tel. 219.

RUNE JOHANSSON

BAGERI- & MJÖLKAFFÄR

Sveavägen 21 - Tel. 838
Gott Kaffe- och matbröd
Beställningar mottagas

GYNNA ANNONSÖRERNA!

NYHAMNSLÄGE

AVIKS HANDELSTRÄDGÅRD

(E. Ävik)

Nyhamnsläge - Tel. 64

— Rekommenderas —

SKELLEFTEA

med omnejd

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

med omnejd

LINUS JOHANSSONS SMIDESVERKSTAD

Bergsåker, pa. Selånger

— Rekommenderas —

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad

Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

SÖDERHAMN

Efterfråga alltid

Rydéns BÄSTA BRÖD

Brödet med den verkliga rågsmaken

UPSALA

C. H. SWAHN

Kungsgat. 43. Tel. 44 54

Entreprenör för värme-, gas-,
vatten- och avloppsledningar.

— Reparationer utföras —

Studenternas matloкус

ROSENDALS MATSALAR

är bäst och billigast

Tel. 315 44

WIENERBAGERIET

Adilsgat. 11, Uppsala

Rekommenderar sina goda

brödtillverkningar

Beställningar mottagas

Tel. 318 75, 325 41

- Er ålder?
- Sjuttionio år.
- Gift?
- Nej, inte ännu.

*

Hur igelkottarna bära sig åt

för att fånga råttor är inte allmänt bekant, men enligt en ögonvittnesskildring går det till på följande sätt:

Det var en stilla natt, och observatören såg en råtta komma utspringande på en smal och ensam väg för att söka mat. Den stökade omkring i väggkanten ett slag och plockade till sig en och annan godbit. Plötsligt kom emellertid en igelkott framkrypande från en häck i närheten. Den bar sig så egenartat och behändigt åt, att den först togs för en stor råtta. Dess uppträdande gick tydligen också i musen, som inte lät sig bekomma. Plötsligt gjorde emellertid igelkotten en blixtnabb rusning mot musen, denna försökte fly, men för sent. Igelkotten slog raskt en kullerbytta och rullade i väg rakt över musen. Denna, som tydligen skadats av taggarna, blev liggande orörlig på marken. Igelkotten rullade blixtnabbt upp sig, sprang bort till musen och grep den i munnen. Sedan traskade den förnöjd i väg, belåten med nattens fångst.

*

UPSALA

SVEA LINDSTRÖMS

HEMBAGERI

JÄRNBROGATAN 36

Telefon 38 58

REKOMMENDERAS

VICTORIABAGERIET

Timmermansgat. 15 — Tel. 340 89

Rekommenderar sina goda brödtillverkningar. Efterfråga "Victoriaskorpor" som finnes hos ett flertal av stadens mjölk- och brödbutiker och äro fräsiga och delikata.

UPSALA

EDER UNIFORM

KOSTYM eller KAPPA

blir som ny om den kemiskt tvättas hos

AROS Färgeri & Kem. Tvätt
S:t Persgat. 9 — Tel. 39 22

Kolthoffs Naturaliemagasin

— Uppsala —

Mottager: Älghuvuden, Råbockshuvuden, Fåglar och andra djur för uppstopning. — Tel. 303 58

CHR. RABÉNS EFTFR.

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 UPPSALA Tel. 379

Affären etabl. 1849. Största sort. av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

Prenumerera på och annonsera i

Upsala Nya Tidning

Totalupplaga över 34,000 ex.

BETALD ANNONSPLATS

ÖRNSKÖLDSVIK

med omnejd

Ring 1096

så avhämta vi lump,
skrot, stickylle, metal-
ler, tomglas m. m.

JOHANSSONS
SKROTAFFÄR

Bostad anknuten.

Vid Träsliperiet

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED — Telefon 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar
och Sockor av egna tillverkningar.

ÖSTERSUND

KEM. TVÄTT o. FÄRGNING

utföres med moderna maskiner
Garanteras lukt och krympfritt
Pressningar snabbt och billigt

LASSES KEMISKA TVÄTT

Storgat. 45 ÖSTERSUND Tel. 26 57

FÄRSKA

GRÖNSAKER, BLOMMOR
& PLANTOR

FRITZHEMS TRÄDGÅRD

Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer

IN FORDRA OFFERT

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Sirius"	3100 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Atair"	2990 "

Röntgenutrustningar för

Skärmbildsiotografering

Stationära — Transportabla

GEORG SCHÖNANDER

KUNGSBROPLAN 3 — STOCKHOLM

Attraktionen

till festen eller basaren

rekvireras bäst och billigast genom landets största och arrangörernas eget företag i branschen som förfogar över

DE FÖRNÄMSTA
ARTISTERNA I LANDET

Rekvirera vår artistkatalog!

**FOLKPARKERNAS
ARTISTFÖRMEDLING**

S:t Eriksgatan 86 - Tel. 23 45 55 - Stockholm

Vill Ni

lära känna Norge så läs:

NORGE

ockuperat och fritt

Pris kr. 7:50 häft., kr. 9:— inb.

K. F:s BOKFÖRLAG